వేసంజుక్త గ్రంథమాల

శృంగార సుధా సముద్ర పూర్ణ చంద్రోదయము.

200 సం॥ లకుఁ బూర్వము వ్రాయఁబడిన కావ్యరత్నము.

గ్రంథమాల

చెన్నూరి శోభనాద్రి కవి.

వేగుంజుక్క గ్రంథమాలనుండి వెలువడిన శృంగారరస ప్రధాన సరస ప్రబంధరత్నములు-విక్రయమునకు సిద్ధముగనున్నవి.

సరసశృంగారము—పూర్వకవి ప్రణీతము చిత్రపటశోభితము
నిండుకేలికోబైండు—ఫెదర్ వెయిట్
కాగితముపై ముద్రితము విలువ రూ. 2-8-0.

2. శృంగార సురతాణి—పూర్వకవి ప్రణీతము విలువ 2-8-0.

3. శృంగారసంధ్య—విలువ 2—0—0.

కామాక్షి సరసము—విలువ 0—2—0.

మా గ్రంథముల విలువ మనియార్డరుద్వారా ముందు మాకు అందజేసిన యెడల ఖర్చులు మేమే భరించుకొని పంపెదము వీ. పీ. ద్వారా పంపవలసిన యెడల వలయువారే ఖర్చులు భరించుకొనవలెను. నవలలు, డిటెక్టివ్ నవలలు, నాటకములు వగైరా లిష్టుకోరిన యెడల పంపబడును.

భాగవతుల నరసింహాశర్మ,
వేగుంజుక్క గ్రంథమాల, బరంపురం, (గంజాం జిల్లా.)

వేగుంజుక్క గ్రంథమాల:—56.

[illegible]

[illegible]

(చెన్నూరి శోభనాద్రికవి ప్రణీతము)

[illegible]

Printed & Published by:—

Pundit [illegible] N. SERMA.

Proprictor.

SRI RAMA PRINTING WORKS

&

VEGU-JUKKA GRANTHAMALA

BERHAMPUR, (Ganjam.)

FIRST EDITION

1936

[విలువ 1—8—0.] ఖర్చులు కొనువారే భరించవలెను.

☞ For copies apply to the Publisher.

శృంగారసుధాసముద్రపూర్ణచంద్రోదయము.

పీఠిక

శ్రీరంగం సోమేశ్వరశాస్త్రిగారు—బి.ఏ. బి. ఇడి

"కతి కవయః కతి కృతయః కతి లుప్తాః కతి చరంతి కతి శిథిలాః" అని నీలకంఠదీక్షితులు చెప్పినటుల వాఙ్మయారణ్యమునందనేక గ్రంథములు లుప్తప్రాయములయి యుండును. పరిశోధకులయొక్కయు భాషాసేవకులయొక్కయు దీక్షచే కొన్నిగ్రంథములు పైకివచ్చుచుండును. వీరేశలింగముగారి కవుల చరిత్రయందు మాత్రము శ్రుతపూర్వమయిన యీప్రబంధము నేటిదనుక ముద్రితముకాలేదు. ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాలయమునందలి శిథిలప్రాయమయిన యొకప్రతినుండి యీప్రబంధమును బ్ర. శ్రీ. భాగవతుల నృసింహశర్మగారు వ్రాయించి తెప్పించిరి. అచ్చటచ్చట గ్రంథపాతములుండుటచే శ్రీ శర్మగారిన్నాళ్లు వానిని పూర్తిచేసి నేటికి తమగ్రంథమాలయందచ్చువేయించిరి.

ఈ ప్రబంధమునందలి కథ బిల్హణీయమని చెప్పబడెడు బిల్హణ చారిత్రము. చెళ్లపిళ్లి నరసకవి యామినీపూర్ణతిలకావిలాసమనియు, పండిపెద్ది లక్ష్మణస్వామి బిల్హణీయమనియు నీ కథనాధారముచేసికొని ప్రబంధములను రచియించిరి. శృంగారసుధాసముద్రపూర్ణచంద్రోదయమును రచియించిన కవి చెన్నూరి శోభనాద్రి. ఇతడు పండితవంశజుడనియు సాహిత్యప్రతిష్ఠుడనియు ననుటకు "ఉ॥ పన్నగసార్వభౌమ పరి-భాషిత" అను పద్యముసాక్షి.

కృతిపతియగు గుమ్మడపుపాపయ్య పద్మనాయక వంశస్థుడు.

ఇతఁడు సామాన్యముగా చిన్నజమీందారయ్యును కవి యితనిని నరనాయక శిరోమణియనియు, ప్రభుకుంజరుఁడనియు సంబోధించుటచే నీతఁడు విద్యాలోలుఁడనియు విద్వాంసులను బహుమానించువాఁడనియుఁ దెలియుచున్నది.

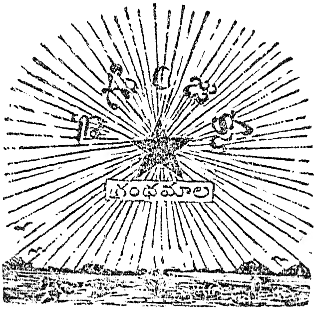
ఈ కవి కవిత్వము పదలాలిత్యము అర్థ సంపదకలిగి మిక్కిలి హృదయంగమముగా నున్నది.

ఈ గ్రంథనామమునుబట్టి సరస శృంగారరస ప్రధానమని చెప్పవచ్చును. అట్లయ్యు నీకవి యసభ్యవర్ణనముల పొంతఁబోక యౌచిత్యభంగముగాకుండ తుదదాక నీగ్రంథము వ్రాసెను. ఈ గ్రంథమును మిక్కిలి శ్రద్ధతోఁ బరిష్కరించి శిథిలభంగములను పూర్తిగావించి యాంధ్రలోకమున కందించిన శ్రీ భాగవతుల నృసింహశర్మగారు ధన్యులు. ఇట్టిగ్రంథములనేకములు వారి గ్రంథమాలయందు ప్రకటింపఁబడుగాకయని మదీయాశయము.

ఇట్లువిబుధ విధేయుఁడు
శ్రీరంగం సోమేశ్వరశాస్త్రి.

THIS CANCELS ALL PREVIOUS RULES.

Estd-in 1911.

1911 సం॥ స్థాపితము.

భాగవతుల

నరసింహశర్మ,

ప్రొప్రయిటర్,

వేగుంచుక్క గ్రంథమాల

పూడప్పవారి వీధి

బరంపురం, (గంజాం).

1936.

— నిబంధనలు. —

నిరూపక నవలలు, సాంఘిక నవలలు, పుణ్య చరిత్రములు, మృదుమధుర ప్రబంధములు, మనోహర నాటకములు, మనోల్లాసకరములగు, సెతిహాసములు, చక్కనికాగితముపై, రమ్యమగు అచ్చుతో రెండుమాసముల కొకటి చొప్పున వెలువడును.

2. గ్రంథము వెలువడిన వెంటనే ముందుగా చందాదారులకు ఒక్కొక్క గ్రంథము ఒక్కొక్క రూపాయికి నొసంగబడును. ఖర్చులు ప్రత్యేకము, (ఇతరులకు ప్రతిగ్రంథము రూ. 1-8-0) వి. పి. గా పంపినయెడల ఖర్చులధికమగును. గనుక సం॥ చందా ముందుగా మొదటి వి. పి. తోనే వసూలు చేయబడును. ఇది చందాదారులకు లాభకరము.

3. ఆరుగ్రంథములు సం॥నకు ఖర్చులతో (వి. పి. చేసిన యెడల) రూ. 9-0-0 అగును గనుక రూ. 6-0-0 ముందు (ఎడ్వాన్సుగా) బంపు చందాదార్లకు ఎట్టి ఖర్చుండదు.

(రూ 7-2-0 అడ్వాన్సుగాఁ బంపినయెడల 6 గ్రంథముఁ
కేలికో బైండు చేయించి క్రమముగఁ బంపఁబడును.) అ
పంపిన చందాదారులకు చాల లాభముండును. ఈ రః
గమనించి లాభముఁ బొందుఁడు.

4. చందాదారు లగువారు వెనుకటి గ్రంథము
యొక గ్రంథమునైనఁ గోరి రేని ప్రవేశరుసుము 0-4-0 ః
అల్లుకాక, తాముప్రవేశించిన పిమ్మటనుండి గ్రంథముల
గోరిరేని ప్రవేశరుసుము 0-8-0 మాత్రమే.

5. చందాదారు లగువారు వెనుకటి గ్రం
పుచ్చుకొనవలెను. నిబంధన మెంతమాత్రమును లేద
కోరిరేని (కోరిన గ్రంథములఁ బట్టి) చౌకగా ని
నూతన ప్రచురణము లెప్పటికప్పుడు తప్పక పుచ్చుకొ

6. సం॥ చందా, రూ 6-0-0, ప్రవేశ రుసుము
మొదట వి. పి. తోనే రాబట్టుకొందుము. ప్రతిగ్రంథము
పోష్టు ద్వారా పంపుదుము. తప్పక అందితీఱును.

గ్రంథరచనా నియమములు.

1. Characterisation. 2. Development of
:ter. 3. New Ideas. 4. Historical Beauties. 5
:ription of Nature and other varieties.

గమనింపుడు:-చందాదారులు ప్రతిగ్రంథముఁ
కొనుట తమకు విధియైయున్నది. పంపించిన
గ్రంథము నెతంమాత్రముఁ దిప్పివేయరాదు. ప్రతి:
నకు ముందు ఇంటి మీఁదను ప్రచురింపబడును. ఇష్టము

వెంటనే మాకు దెలియఁజేయవలెను. తప్పివేయక ప్రతిగ్రంథము పుచ్చుకొను చందాదారులు శాశ్వత చందాదారులు. అడ్వాన్సు పంపిన చందాదారులకు ఖర్చులుండవు.

బహుమానము.

వేగుఁజుక్క గ్రంథమాల

చందాదారులకు మాత్రమే.

ఆలోచింపుడు! నష్టమొందకుఁడు!! లాభమొందుఁడు!!

అయ్యా,

సంవత్సరము చందా అడ్వాన్సుగాఁ బంపినయెడల, ఈ క్రింద వివరించిన గ్రంథములలో మీరు కోరిన 1 గ్రంథముచితముగా ఒసంగఁబడును. ఇందువలన మీకు సంవత్సరమునకు 6 గ్రంథములకగు పోస్టేజీ కలిసివచ్చుటయే గాక, రూ 1 విలువగల ఒక గ్రంథము బహుమానముగాఁ బడయఁగలరు. సంవత్సరములో వెలువడు 6 గ్రంథములు రెండునెలల కొకటి చొప్పున క్రమముగ పంపుచుందుము.

రూ 6—0—0 అడ్వాన్సుగాఁ బంపినవారికి సం॥లో వెలువడు 6 గ్రంథములు దిట్టమగు రేపరుబెండు గలవి పంపుదుము.

ఈ క్రింది గ్రంథములలో ఏదైనొక గ్రంథముఁ గోరినను బహుమానముగా ఒసంగబడును.

1. [illegible]ర్.
2. [illegible]దర్శనము.
3. [illegible]
4. వివాహ[illegible]వము.

5. మరణమందిరము. 6. మేవార్ పతనము.

7. ఉత్తమ వంచకుడు. మురళీధ్వని

గమనింపుడు:—ఇతరులు 0-8-0 ప్రవేశ రుసుముతో చందా దారులై పైషరతుల ప్రకారము అడ్వాన్సుగా సం॥ చందా పంపిన యెడల ఈలాభముం బొందగలరు. ఈ నిర్ణయము కొంతకాలము పర్యంతమే. చందాదారులు త్వరపడుట లాభకరము.

భా॥ నరసింహశర్మ,
వేగుజుక్క గ్రంథమాల,
పూడిపెద్దివారి వీధి బరంపురం, (గంజాం జిల్లా.)

శ్రీ తులసీ రామాయణము.

(విక్రయమునకు సిద్ధముగ నున్నవి.)

బాలకాండము, (చిత్రపటశోభితము—మంచిప్రతి)	2—8—0
* అయోధ్యాకాండము—రెండు భాగములు.	2—8—0
* అరణ్యకాండము.	1—0—0
* కిష్కింధాకాండము.	0—12—0
* సుందరకాండము.	0—12—0
* మూతాంగదము.	1—0—0
కుంభకర్ణవధ.	1—0—0

శ్రీరస్తు

శుభమస్తు. అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీ శారదాంబాయైనమః

శృంగారసుధాసముద్రపూర్ణచంద్రోదయము

శ్రీరమణీస్తనంబులను చెక్కుల నొక్కుటనాల్గుచేతులం
గూరిమి హెచ్చగస్తురిని కోమల పత్రికలన్ రచించు ల
క్ష్మీరమణుండు నందనసమీహితరాజ్యచిరాయురిష్ట సం
భారములిచ్చి గుమ్మడపు పాపయనుం గృపతోడఁ బ్రోవుతన్.

చం॥ నలినదళాక్షుఁ డాత్మవదనంబునఁ గస్తురిచేత ముద్దుగాఁ
దిలకము దీర్పఁ గౌస్తుభపుఁ దేటలఁ గన్గొని మెచ్చులీయఁగాఁ
బలుమరు గౌగిలించి హరిభావము రంజిలఁ జేయు లక్ష్మి స
త్ఫలదతఁ బ్రోచు గుమ్మడపుపాపయకున్ బహుభాగ్యమిచ్చుచున్.

చం॥ సతతము నాభిజాతుఁడయి సార్వజనీన విశుద్ధవార్త కె
శ్రుతులరచించి ఛాందసతశోభి(లియున్ చతురాస్యుఁడాటవా)
క్కృతియననొప్పు పద్మజుఁడ భంగకళాచణ బుద్ధినిచ్చి భూ
పతిమణియైన గుమ్మడపు పాపయనుంగృపతోడబ్రోవుతన్.

చం॥ తనపతి మేనికుందనపుఁ దళ్కులపైఁ దనమేని వజ్రపుం
నునుపు(సొబంగుహంగును)గనుంగొన నెంచి, వినోద వైఖరిన్
వనజజు గౌగిటం బెనచు వాణి సముక్తి నిరుక్తి యుక్తి గుం
భనములనిచ్చి గుమ్మడపు పాపయనుంగృపతోడ బ్రోవుతన్.

చం॥ శివతనవామభాగమున జెల్వువహించిన కారణంబునన్
శివుఁడను భవ్యనామము ప్రసిద్ధముగా దనకొప్పియుండగా
ననఘన సార(హీరసుర నాగ) శరీరవిలాసభాసియౌ
భవుఁడుజయంబుగుమ్మడపు పాపయకున్ గృపతోడనిచ్చుతన్

చం॥ తనదు శివాభిదాన (ఘనతన్ మృదుహాస విభూషణాంములన్)
జననుత చిత్రధోరణిని శంకరు సౌమ్యమునొందఁ జేయుచున్
దనరు భవాని నిత్యసుఖదంతిరథాశ్వయథేష్టవాంఛలన్
పనివడియిచ్చి గుమ్మడపు పాపయనుంగృపతోడ బ్రోవుతన్.

చం॥ ప్రణుతజనావళీ కృతినిబంధన విఘ్నసమశ్చటా నభో
మణి, శివలోచనభ్రమర మంజులనీరజమే మహాత్ముఁడా
గణపతిమామకీనకృతి కన్యకకుం గృపతో నిరంతరా
యణాసువచోవిలాస లస దద్భుతపాండితినిచ్చుఁ గావుతన్.

చం॥ హరిపదచారి రాజనుచు నందరు తన్నునుతింపుచుండగా
హరిపదచారిచిత్తుఁడయి యాత్మఁగృతార్థతనొందజేయుచున్
హరిహయునిన్ జయించినమహాత్ముడు తాష్వ్యడుభోగ భాగ్యముల్
పరహృతిశక్తి గుమ్మడపు పాపయకున్ గృపజేయుగావుతన్.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

శా॥ శ్రీమద్రామపదారవింద భజనాచిత్తుండు లంకాపురీ
హేమోచ్చైస్తనసౌధగోపుర (గృహాహితాగ్నిసత్కృద్దోర్బల)
శ్రీహనుంతుండనిలాత్మజుండు విజయ శ్రీదాయిస్వామి జాగ్రిప్రభా
భామామన్మథరూపు గుమ్మడపు పాపయ్యప్రభుగ్రామణిన్

సీ॥ కావ్యగర్భంబున గాయత్రివర్ణముల్
కుదిరించె నేమాని కుంజరుండు
సకలోప నిషదర్థ సారకృష్ణాలాప
పద్యముల్ కృతిసే తపస్వి చెప్పె
శైలజా వరలబ్ధ సర్వభాషాకావ్య
నిర్మాణ మొనరించి (వెగడెనెనండు)
సకల విద్వత్సమాజము మెచ్చగానలం
కారనిర్మాణ మే కవి ఘటించె

గీ॥ నట్టి వాల్మీకి బాదరాయణ మునీంద్ర
కాళిదాసాది దండి సత్కవులపాద
పద్మములగూర్చి వందారు భావమొంది
యాంధ్రకవిచంద్రులనుమ్రొక్కి యభినుతింతు.

కం॥ నన్నయభట్టారక ముఖ
సన్నుత సుకవిత్రియాంఘ్రిజలజంబులకున్
సన్నుతులుజేసి శ్రీనా
థోన్నత కవిచంద్రమసు మృదూక్తులం దలంతున్.

ఉ॥ పన్నగ సార్వభౌమ పరిభాషిత భాష్యపరి (స్ఫుటార్థ) వి
ద్వన్నుతవాగ్గుణీణు, బహుధా పరిశీలితకావ్యనాటకా
ఘ్యున్నత సాహితీనవరసోజ్జ్వల (బంధురసత్ప్రబంధు శ్రీ)
చెన్నురి రామచంద్రకవి శేఖరు మజ్జనకుందలంచెదన్.

కం॥ గురులఘు జాత్యుపజాతుల
నెఱుగక భాషాంతరాదు లెనసిన కవితల్
పఠికింపలేని కుకవుల
సరసులు గణింప రార్యసభలన్ మిగులన్.

కం॥ అని యిష్టదేవతా వం
దనముం, బ్రాచీనకవి పదద్వయశ్లా
ఘనమున్ (కాకవి) జనని౦
దనముంగావించియున్న తదవసరమునన్.

సీ॥ తన మనోహారమూర్తి తనదు తేజస్స్ఫూర్తి
రాజహంసేలను నిరాకరింపఁ
దన ధీరతా హేల తన పరాక్రమలీల
యల గిరీశుల గర్వ మణచిపుచ్చ
దన శేముషీవృత్తి తన భోగసంపత్తి
కుండలీంద్రుల నటుండుండుమనఁగ
తన ధనుశ్చాండిమ తన దయాశౌండిమ
భార్గవరాములఁ బరిహాసింప

గీ॥ ధీర జయ పటుపటహ భాంకార నీర
దారవాసారవారితాదార్క్ష పగాధ
భిద్విపద్రాజహంసుండు వితరణస్వ
భావుఁడైన గుమ్మడపు పాపయ్యనృపతి.

వెడియుఁ జాడతరదోర్దండ మండితమండలాగ్ర ఖండిత ఖండూయమానారి మండలేశ్వరుండును, కుండలీశ్వరడిండీర పుండరీకాఖండలవేదండ వేదండారి తార హీరపటీర, నీహారమందారహిండమాన, మాననీయకీర్తి కర్పూర కరండాయిత బ్రహ్మాండ భాండమండలుండును, మండలీకృతకాండాసన ప్రకాండకాండ, ఖండితారాతి ధనంజయుండును, జయలక్ష్మీసమాసాదిత మహార్ఘ వస్తునిచయసంభరితశాత కుంభస్తంభదేదీప్యమాన నిజనివాసుండును, వాసవసమభోగా భోగుండును, భోగినీ భాగధేయావహుండును, తారారాజామరభూమిజ సమానమైనందిన దాన ధారాప్రవాహమహుండును, మహనీయనిరతాన్నదాన, భూదాన గోదాన, కన్యాదాన, హిరణ్యదానాది షోడశమహాదాన ధురీణుండును, పద్మనాయకవంశపయః పారావార సుధాకరుండును, గుమ్మడపు గృహాభిధానుండును, గుళ్లపాటి పురవరాధీశ్వరుండును మారుట్లగోత్రపవిత్రుండును, జగ్గన్నప్రభుమణికుమార శేఖరుండును కిచ్చమ్మ గర్భశుక్తిముక్తామణియగు పాపయ్య నరనాయక శిరోమణి యొక్కనాఁడు సకల జనాభీష్ట సంధాయక పరివృత జగదంహుండగు, మట్టపల్లి శ్రీనృసింహసన్నిధిమంటపంబున

జీవబ్రహ్మ భేదాభేదోపన్యాస సారోపనిషదు దంతులగు వేదాంతులును, తత్తదధికరణ వాక్యవిచారసర్వంకషవచో మాంసకులగు మీమాంసకులును, సప్తషోడశ పదార్థ నిర్ధారణ కర్కశులగు తార్కికులును, సుశ్లిష్టజాత ప్రత్యయప్రకృతి వివేచనాచణులగు వైయ్యాకరణులును, సాంఖ్యయోగగజహయ రత్న శాస్త్రజ్ఞులును, త్రయీవర్ణ క్రమ జటాఘనావధాన ప్రదీపకులగు నధ్యాపకులును, సకల విద్యాసారసవనహంసులగు, విద్వాంసులును, సకల భాషాకలితంభావులగు సత్కవులును, భారత ప్రముఖేతిహాసకథాధురీణులగు పౌరాణికులును, సకలరాజన్య బిరుద గద్యపద్యప్రబంధ (పఠనజనితసంతోషసంస్తూ)యమాన బుధులగు వందిమాగధులును, స్వరనిర్ణయ (నాయకులగు) గాయకులును, మృదువచన ప్రహసన సంపాదకులగు పరిహాసకులును, వందితసామాజకులగు వాంశిక మారజికులును, చతురోపాయ స్వతంత్రులగు మంత్రులును, షాడ్గుణ్యోదారులగు రాయబారులును, విజయోద్భటులగు భటులును, జగన్మోహనసిజవిలాస మోహిత మనః పల్లవద్రష్టలగు, వారపల్లవోష్ఠులును, స్వస్వ కార్య ధుర్యతందనర, బంధుమిత్రాను జనసమేతుండై సమున్నతోచిత కనకాసనంబునఁ గూర్చుండి, చిరంతన పుణ్యశ్లోకచరిత్ర శ్రవణ ప్రసంగసంగతాంతరంగుండైన కతంబున

మ॥ ననుశ్రీనాథ పదారవిందయుగవందారు స్వభావున్ జిరం
తన విద్వన్మణి ధన్యకావ్యరచనా నానాచమత్కార బో

ధనధారేయు, నవీనచిత్ర కవితాధాటీ నిరాఘాట వ
ర్ణన మాధుర్యవచోధురంధరుని, భారద్వాజ గోత్రోద్భవుఁ

గీ॥ పిలువ నంపించి గౌరవ ప్రీతి వినతి
దనరఁదన కేల నాదుహస్తంబుఁబట్టి
లేనగవుతోడ మేలి బాలీసుఁజేరి
కూరుచుండఁగ నియమించి కుతుక మెనయ.

కం॥ ననుఁగని కనుగొనలం
దనుపమ కరుణారసామృతౌఘ మెనయ ని
ట్లనియె మృదుమధుర వాగ్ఘో
రణి సభ్యస్వాంతములను రంజిలఁజేయన్.

గీ॥ తరుతటాకాది సప్త సంతానములను
పతికి నాచంద్రతారార్క భవ్యకీర్తి
నిలుపు సత్కృతి, యనుచు మనీషివరుల
వలన విందుము (సకల కావ్యముల యందు.)

కం॥ అదిగాన నాదుమనమున
మృదుమధురవచోవిలాస మేసుర రచనా
స్పదకృతి మీావలనంగొనఁ
గుదురుకొనెన్ బుద్ధి యిట్టి కోర్కెఫలింపన్.

ఉ॥ చెన్నురి శోభనాద్రికవి సింహము చిత్రకవిత్వధోరణీ
సన్నుతవాక్య వైఖరికి సజ్జనవర్యులు పిచ్చలింప స

పన్న నవీనసత్కథ ప్రబంధముగా రచియించి ధాత్రిలో
వన్నియ కెక్కనంకిత మవశ్యముగా నొనరింపు మింపుగన్.

గీ॥ సుకవి కంఠీరవుఁడవు ప్రవి శుద్ధమతివి
ఘన మదాస్థాన పండితాఖండలుఁడవు
సకల రాజన్యమాన్యా, విశాలకీర్తి
శోభనుఁడవీవె, చెన్నాఁగ శోభనాద్రి.

కం॥ చాటువచోధాటీ పరి
పాటిత నవకృతి ప్రధాన భాషణసుమణీ
పేటీముఖ, నీకెనయగు
మేటి కవీశ్వరులు గలరె మేదినియందున్.

ఉ॥ నీ జనకుండు పూర్వమవనీపతి సత్సభలందు ప్రౌఢిమ
భ్రాజితుఁడై పురాణకవి రాజులసామ్యమునంది, నందితో
వ్యాజ నవప్రబంధములు వన్నియ కెక్కఁగఁజెప్పి యొప్పె శ్రీ
రాజిల రామచంద్రకవి, రాజిత సత్కనకాభిషిక్తుఁడై.

కం॥ ఆ రామచంద్రకవి కం
ఠీరవసుతుఁడవు వచఃపటిష్ఠఁ కవిత్వ
శ్రీరంజిత విద్యా(ధు
ర్యారుండవు) శోభనాద్రివరకవిచంద్రా.

గీ॥ రసములందెల్ల శృంగార రసము మేటి
అని వచింతురు కవివరు లఖిలకృతుల

గాన శృంగార రసముపరిధానమగుచు
బరగునట్లు విచిత్ర పరిబాధ మొందు.

కం॥ విరచింపవలయుఁ బాశిత
నరులెల్లరు శాస్త్రసిద్ధవాక్యఘటనకున్
గురుముద మొందగఁ గవితా
సరణికి నుభయ కవిచంద్ర సంఘము మెచ్చన్.

కం॥ శ్రీవిలసిల్లగ మద్వా
శావళి తత్కృతికి మొదల నంచన్మృదువా
చావైఖరి ఘటియింపుము
కోవిదు లౌననఁ మేలుగూర్చెడిరీతిన్.

వ॥ అని యిట్లు సబహుమానంబుగా జాంబూనదాంబరాభరణ పూర్వక కర్పూరతాంబూలంబొసంగిన నేనును నానంద కందళిత హృదయారవిందుండనగుచుఁ కృతగృహప్రవేశనుండనై మంగళ స్నానాలంకార పూర్వకంబుగా శుభముహూర్తంబున వాగ్దేవతార్చనంబుసేసి ప్రారబ్ధమాన మాననీయంబగు మత్కృతి కన్యామణికి నాయకరత్నంబగు నొప్పు గుమ్మడిపాపయ్య ప్రభుశిఖామణి వంశావతారంబభి వర్ణించెద.

చ॥ సకల బుధాళి సేవ్యమయి సంస్తవనీయ గుణాఢ్యతంబునై
యకలుషమై (సమస్త) భువనాప్తరమాకర శోభితంబునై
(ప్రకటిత విక్రమంబయిన) పంకజనాభుని పాదపద్మజ
న్యకృతిచతుర్థసర్గము తదంఘ్రిపయోజములట్లుచెల్వగున్.

కం॥ ఆచరణ జాతవర్ణం
బాచారవిశేష భాసియై త్రివిధంబై
వే చెలువొందును సుగుణ
శ్రీచయమున వెలమ కమ్మ రెడ్లనుపేరన్.

కం॥ ఆ వెలమ కులమునను తే
జో విలసితుఁడభ్యుదయ విశోభిత చక్రుం
డావిర్భవించె సూర్యుఁడు
నా విఖ్యాతుండు పద్మనాయకుఁడెలమిన్.

గీ॥ పద్మనాయకవంశ సంభవులుగాన
నవని వెలములు పద్మనాయకులటంచు
మించి రంచిత శౌర్యప్రపంచమహిమ
విబుధజేగీయమానమై వెలయుచుండ.

గీ॥ పద్మసంఖ్యాతిరిపుల నచ్ఛద్మశౌర్య
ధైర్యగాంభీర్య చాతుర్యధుర్యులగుచు
పరిభవమునొందజేసిన ప్రౌఢి వెలమ
లవని వెలసిరి పద్మనాయకులనంగ.

గీ॥ పద్మసంఖ్యాకధనము సత్పండితులకు
సుకవిగాయక ముఖ్యయాచకులనొంద
జేసినందున వెలములు భాసురముగ
నవని వెలసిరి పద్మనాయకులనంగ.

కం॥ ఆపద్మ నాయకాన్వయ
దీపకుఁడై గుమ్మడపు విదితవంశమునన్
శ్రీపతిపదాబ్జ భక్తుఁడు
పాపన్న జనియించె సకల భాగ్యాఢ్యుఁడగుచున్.

శా॥ ధాత్రీదేవ(పవిత్రపాదకమలద్వంద్వా)ర్చనాబుద్ధి యా
ర్తత్రాణాన్వహదానతోషిత కవీంద్ర శ్రేష్ఠ కాంక్షుండునై
గోత్రేంద్రప్రతిమానధైర్యుఁడు క్షమాగోత్రుండు భూమీసలిక్
పాత్రస్తుత్యగుణుండు గుమ్మడపు పాపన్నప్రభుం డొప్పుగన్.

సీ॥ ద్విజరాజ భావంబు నిజముగా నొనరించి
దోషాకరత్వంబు తొలఁగఁజేయు
ఈశశేఖర ధర్మమే పారఁగాంచియు
మిత్రోదయగ్లాని మేకొనండు
సాధువందిత కళాసాహిత్యము భజించి
గురుసాపరాధత దొరయనీఁడు
విష్ణుపదాసక్తి వెలయుఁగాఁబూనియు
నెఱి నిశాటత్వంబు దొరలనీఁడు

గీ॥ వినుతమగు గుమ్మడపు వంశమను పయోధి
జననమొందిన పాపన్న జనవరుండు
చిత్రముగఁ జాంద్రధర్మా వశిష్టశిష్ట
సరణికొప్పియు భూపాల చంద్రుఁడయ్యె.

మ॥ భవశౌర్యోన్నతుడైన గుమ్మడపు పాపన్న ప్రభుండాజింగోఁ
పవితుల్యాసిధరించి శాత్రవులఁ దుర్గంబున, వారత్త్రజిం
గపులోహాహాయనుచున్ వచించుగతివిఖ్యాతిన్ హరిస్తోత్రమా
హావభీతిన్ భజియింపఁదత్పురము లాహానిల్చెఁజిత్రంబుగన్.

చం॥ ఘనతర శౌర్యశాలియనగా ధరణీపతి చెన్నుమీరె పా
వనవనకీర్తిహారుఁడయి భవ్యగుణోన్నతుడైఁ సమస్త భూ
జనములు తన్ను సంతతమునన్నుతిఁజేయఁగ నీతిశాస్త్ర బో
ధనమహనీయ ధర్మమున ధారుణియేలుచు భాగ్యవంతుఁడై.

గీ॥ ప్రజలు జేజేయటంచు సంపదలఁబొదల
ధర్మమార్గంబుఁదప్పక తానువారి
వలన ధనమార్జనము జేసి వనతటాక
దేవతాలయసంస్థావిధిద్విజాతి
పరిణయంబులు జేసెఁ బాపన్న మిగుల.

సీ। భవ్యసుధర్మాధి పత్యంబు గొనుటచే
నీభోగమహనీయుఁ డింద్రుఁడనుచు
లలిసర్వమంగళాలయశాలి గావున
నీభాగ్యసంపన్ను డీశుఁడనుచు
చక్రిసారస విక్రసనధాముఁడౌటచే
నీలోకబాంధవుండినుఁడౌ యనుచు
నిర్వక్రవిక్రమధూర్వహుండౌటచే
నీ చక్రవర్తిలక్ష్మీశుఁడనుచుఁ

సీ॥ విబుధ కవిరాజ శాత్రవవితతి మెంచ
గుణసముద్రుండు మారుట్ల గోత్రమహితుఁ
డవని పతులకు మేటియై యవనిఁజెలగె
పుణ్య చరితుండు పాపన్న భూధవుండు.

సీ॥ పుండరీకాక్షునకు, రమాభామ లట్లు
గుమ్మడపు పాపన ప్రభు కుంజరునకు
భార్యలిరువురుగలరు సంపన్న శీలు
రైన చెన్నమ్మ వెంగమ్మయనెడువారు.

సీ॥ దేవబుధగురుజన భూమిదేవతలకు
పూజలొనరింపుచును బహుపుణ్యలగుచు
మగనికిఁబ్రియంబుసేయుచు మహిమ వెలసి
రవనిఁ జెన్నమ్మ వెంగమ్మ లనెడు సతులు.

వ॥ పురంధ్రిమణియగు మల్లమ్మయు వితరణ రణపాండిత్య సనాథుండగు జగన్నాథుండును భక్తియుక్తయగు తిరుమ లమ్మయును

కం॥ సన్నుత సద్గుణుఁడౌ పా
పన్న ధరాధీశుఁడగ్ర భార్యామణియౌ
చెన్నమ్మయందు సంతా
నోన్నతిఁగనియె ప్రబుధమహోదయుఁడగుచున్.

పి రెవ్వరనిన

కం॥ ఆసేతు హిమాచల మ
ధ్యాసీనావని ధరావరాగ్రణియగుచున్
భాసిల్లె జగన్నాథుఁడు
వాసవసను భోగభాగ్యవంతుండగుచున్.

సీ॥ అర్కమండల సమానాతి తేజుండయి
యర్కమండల సమానాతికీర్తి
చంద్రాచల విలసత్సార ధైర్యుండయి
చంద్రాచల విలసత్సారకుండు
మాధవసంకాశ మహితవిశాలుఁడై
మాధవసంకాశ మహితదయుఁడు
పవమానసనందన పటుభక్తి శాలియై
పవమాన నందన పటుబలుండు

గీ॥ వాక్పతి సమాన నీతి సర్వంకషుండు
వాక్పతిసమాన శేముషీవంతుఁడౌర
గుమ్మడపు పావనప్రభు కూర్మితనయుఁ
డైన జగ్గన యొప్పెనిత్యంబు ధరణి.

ఉ॥ రంజిలె ధాత్రి గుమ్మడపు రమ్యకులీనుఁడు జగ్గనాఖ్యుఁడా
కంజభవాంగనాహాలి మృగాంక వృషాంక వృషాహినాయకా
రంజితతారహార మృగరాజ హిమాచలకీర్తి నుల్లికా
పుంజ ఘుమంఘుమంఘుమిత భూరి హరిత్తరుణీకచాళియై.

సీ॥ కంబుతో పుండరీకంబుతో పృథుతార
కంబుతో నవమౌక్తికంబుతోడ
భవునితో పురుహూతభవునితో రేణుకా
భవునితో నగ్నిసంభవునితోడ
కంతుతో రోహిణీకాంతుతో నంభోజ
కాంతుతోఁ జంచద్వసంతుతోడ
గురునితో దైతేయగురునితో గీర్వధూ
వరునితో గూఢపాద్వరునితోడ

గీ॥ కీర్తి బాహుపరాక్రమమూర్తి రామ
ణీయక మనీషలాగి చెల్మినెఱపుచుండ
మహి మహావీరుఁడై యొప్పు మహిమమీఱ
గుమ్మడపు జగ్గనప్రభుకుంజరుండు.

చం॥ సమరకిరీటి యీతఁడన జగ్గనృపాలుఁడు సచ్యుతాప్తుఁడై
విమత గురు ప్రవీరులను వీఁకను దాఁకగ భీష్ముఁడంచ ను
ద్భ్రమను వికర్ణశల్యముఖ బాంధవసైంధవయుక్తి శాత్రవుల్
మము దయజూడు తాతయన మైత్రివిహీనులఁ బ్రోచు సత్కృపన్

చం॥ సమర ధరిత్రి గుమ్మడపు జగ్గనృపాలుని ఖడ్గధారచే
విమతులు దెళ్లి విష్ణుపద వీధిని దాటి యనంతరత్నభే
దము నొనరించి మించి హరిధామముఁ జేరియు వారుణీ మనో
రమసుఖపాన సౌఖ్యముల రంజిలుచుందురు చిత్రమెంచినన్.

సీ॥ మెచ్చఁ డెవ్వరికైన మెచ్చెనా యల సదా
శివృరీతి నిష్టార్థసిద్ధు లొసఁగు
ఆడఁ డెంతటికైన నాడెనా యల హరి
శ్చంద్రుభంగిని సత్యసంధుఁ డగును
వ్రాయఁ డెంతటికైన వ్రాసెనా యాదిమ
బ్రహ్మచాడ్పునయదార్థం బె వ్రాయు
చూడఁ డెంతటికైన చూచెనా కమలాక్షు
వలెఁ దనయంతటివానిఁ జేయు

గీ॥ భళిరె యీతనితో సాటిగలరె శత్రు
వీరవేశ్యాభుజంగుండు వెలసెననుచు
నవని సరసులు వినుతింప నలరుచుండు
గుమ్మడపు జగ్గన ప్రభుకుంజరుండు.

చం॥ జననుతుఁడైన గుమ్మడపు జగ్గనృపాలుఁడు రాజశేఖరుం
డనఁదగి పూర్ణ పౌరుషము నందెను. లోకపతిత్వమూనియున్
ఘనతరసాభిజాత్యమును గాంచెను సత్పురుషోత్తమత్వముం
గని, సతతంబుఁ బుణ్యజనకారుణికత్వముఁ బూనుఁ జిత్రమే.

శా॥ సాహోదారుఁడు ధైర్యశాలి మృదువాచావైఖరీదక్షుఁడం
భోరాశిప్రతిమానసత్కృపుఁడు నంభోజాక్షుసద్భక్తుఁడున్
ధీరోదాత్తవతంసుఁ డీతఁడనధాత్రిన్ సభ్యులోహోయనం
గా రాజిల్లెను మేటి గుమ్మడపు జగ్గన్న ప్రభుం డుర్వరన్.

గీ॥ బంధుదాయాద మిత్రసౌభాగ్యవృద్ధి
కారకుండయి యాచకకల్పకమయి
కామినీ దృక్చకోర రాకామృగాంకుఁ
డయి ధరిత్రిని జగ్గన్న యలరుచుండె.

కం॥ నిరతము దేవబ్రాహ్మణ
గురుబుధకవివంద్యముఖ్యకోటుల ధనధా
న్యరుచిర కనకాంబరముల
నరయుచు రక్షించు జగ్గనాహ్వయుఁ డెలమిన్.

కం॥ ఆజగపతి పతిరత్నం
బౌ జగ్గన్నకు ప్రియాంగ నాగ్రణి సుగుణ
భ్రాజిత కిచ్చమ్మయనన్
రాజిలు పతిభక్తి యుక్త రమణీమణియై.

గీ॥ మహితుఁడైనట్టి జగ్గన్నమాన్యరీతి
ననఘయైనట్టి కిచ్చమ్మ యందపత్య
ఫలము జెందెను మువ్వుర నలఘుమతుల
సుగుణ సౌభాగ్య ధౌరేయ శుభచరితుల.

వ॥ వారెవ్వరనిన

గీ॥ సుగుణ ఖనియైన పాపమ్మ శుభచరితయు
భవ్య సత్కీర్తియైన పాపయ్యనృపుఁడు
ననఘ సౌందర్య విజితస్మరామృతాంశుఁ
డైన వెంకటరాయభూజాని మౌళి.

క౦॥ ఆపాపయ్య ప్రభుఁడు ధ
రాపతితిలకుఁడు భూరిరణవితరణ సం
తాపిత తోషితవైర్యప
నీప వనీపకుఁడు వాని నేర్తురె పొగడన్.

సీ॥ ఆది భిక్షుత్వ భూతాధిపత్యంబుల
నంది దిగంబరుఁడైన శివుఁడు
సత్పత్త్రిభావారణాద్విజత్వముల్ గని ఖగ
భావమొందిన పద్మ బాంధవుండు
చక్రిరిపుయై మిత్ర సంపత్తి నోర్వక
దోషాకరుండైన తోయజారి
జాతిహైన్యఫలాశ సౌమనస్యములొంది
మధుపసంతోషియౌ మాధవుండు

గీ॥ ఆద్యలోకేశ సాక్ష్యమృతాంశవిప్ర
రాజ సచ్చక్రిసఖ దోషరహిత సుకవి
విబుధగణయుత పాపయ్య విశ్వ విభుని
భాగ్య తేజస్వితాకాంతి పరమదాన
కలన శివహరి శశిచైత్రు లలరజోడె.

ఉ॥ చిత్రము గుమ్మడంపు కులశేఖర పాపయశౌర్యధుర్య నీ
శాత్రవకోటి తాము పురసంతతులన్ విడిపోయియున్ వడిన్
మిత్రవిభేదనం బపరిమేయ ఖగాకృతిఁ జేసి స్వస్థలిం
గోత్రమునాజ్ఞ దివ్యసతి గూహానకేళులఁ దేలియుండుటల్.

మ॥ ప్రకృతి ప్రత్యయరీతి వృద్ధిగుణ పుంభావక్రియాకారక
ప్రకటస్థాన విధానధోరణి, విసర్గస్థాన లాభాభి దా
యక సూత్రంబులు సిద్ధవిగ్రహము లుద్యద్వృత్తి యుఁగల్గిభ
వ్యకళాభూషుఁడుశబ్దశాస్త్రముగతిన్ పాపయ్యయొప్పెన్ధరన్

సీ॥ అంగసౌష్టవమున హరిసూనుఁడనవచ్చు
నతిధనుఃపాండితి నట్టివాఁడు
అతిదాన ధుర్యత హరిసూనుఁడనవచ్చు
నతిధర్మ నిర్ణీతి నట్టివాఁడు
నతిభుజాబలశక్తి హరిసూనుఁడనవచ్చు
హరిపదాంబుజభక్తి నట్టివాఁడు
నతిదయాసంపత్తి హరిసూనుఁడనవచ్చు
నతిబుద్ధివిశదత నట్టివాఁడు

గీ॥ నృపతిమాత్రుండె బిరుదమన్నియ విభాళ
మన్నెహంవీర కుమతిగుర్జత్రశత్రు
మన్నెవేశ్యాభుజంగుఁడై మహిని వెలయు
గుమ్మడపు పాపయప్రభు కుంజరుండు.

మ॥ కరపద్మంబులు మత్స్యవత్సకుల భాగ్యంబున్ గనన్ మోము ప
ద్మిరహింగుంతల లక్ష్మి నేలుకొన వాగ్వైత్మంబు గాడవ్రిస
స్నరుచిన్ గెల్వగ, ధర్మవర్తనము కర్ణాటస్థితిం గూర్ప ని
స్థిరఁబాపయ్య యనేక దేశములకుం చిత్రంబుగా రాజగున్.

సీ॥ ఈతఁడేనా రిపుధ్వాంతలాధీశ జీ
మూత జంఝూవాత హేతికరుఁడు
ఈతఁడేనా దిశాయాత విద్వద్వ్రాత
గీతవస్తు ప్రదానాతిచరణుఁ
డీతఁడేనా క్రమకాతరాక్షీ దృగ
జ్ఞాత నూతన రవిద్యోతనుండు
ఈతఁడేనా తోయ జాతలోచననాభి
జాతవంశ పదాంబుజాతభక్తుఁ

గీ॥ డీతఁడేనా సునీతి మార్గేష్టబుద్ధి
ఈతఁడేనా విశుద్ధ సమిద్ధ కీర్తి
ఈతఁడేనా జగన్నాథ భూతలేంద్ర
నందనుండైన పాపయ నరవరుండు.

సీ॥ ఉగ్రసేనాపాలి తోశ్వీతలుండయి
బలభద్రసాహాయ్య పటిమఁబెంపు
దనరి, ప్రద్యుమ్నాది దాయాదులనుగూడి
యనిరుద్ధ బాణ జయంబునొంది
ప్రీతి కుచేలదారిద్ర్యసంహర్తయై
యకౄర మహిత సఖ్యంబు నెఱపి
పౌరి మధురాభిఖ్య పురభూషణంబునై
పురరక్షణక్రియాపరతఁజెంది

గీ॥ విదిత విశ్వాస కృతియెల్ల కుసురుపరచి
సతత వసుదేవ సమ్మదాచరణుఁడగుచుఁ
కృష్ణుకరుణను గోపాల కృష్ణురీతి
ధరణి నొప్పారె పాపయ్య ధరణిధవుఁడు.

గీ॥ బడుగు బాపల బుడుగల. పడుగులెన్ని
యేని సేయించుఁ దగునిది, యింకనొకటి
వడుగులకుఁజాల పెండ్లిండ్లు పుడమి నొసర
సేయుట తలంచిచూచిన చిత్రమయ్యె.

సీ॥ ఉత్సన్న దేవాల యోత్సవంబులు భిన్న
పద్మాకరసమూహ బంధనంబు
దారిద్ర్య పరిభూదాన గోదాన క
న్యాదానవర్షాశన పరిధాన
నిర్మాణపాలన నిరతాన్నదాన య
థార్థ వాచావక్తృతావిలాస
మతిధర్మశీల దాయాదిబాంధవ మిత్ర
వర్గసౌభాగ్య నిర్వక్రబుద్ధి

గీ॥ గలిగి, రాజన్యమాన్య నిష్కంట కాగ్ర్య
రాజ్యసామ్రాజ్యపూజ్యత్వ తమ్యుఁడగుచు
ధరణినొప్పెను పాపయ్య ధరణి ధవుఁడు
(అహహ! భూలోక దేవేంద్రుఁడని నుతింప.)

కం॥ ఆ పాపయ్య సహోదరుఁ
డై పొలుపువహించినట్టి, యనఘుని సుగుణ
శ్రీపతి వెంకటరాయుని
నా పద్మోద్భవునకైన నలవియెబొగడన్.

చం॥ జనులకభీష్టమిచ్చు ననిశంబునుకానుకలిచ్చి నేర్పునన్
తను ప్రజలెల్ల గొల్వగను దానమహోత్సవశాలియయ్యుభూ
రినవ ధరామరాకలన రెండవవెంకటరాయుఁడోయనన్
వినుతికి నెక్కె గుమ్మడపు వెంకటరాయుఁడు దేవమాన్యుఁడై

చం॥ విలసిత సుందరాంగుఁడతి విశ్రుతకీర్తి విభూషణుండు దో
ర్లలిత పరాక్రమోజ్జ్వలుఁడు రాజితదాన కళావిశారదుం
డలఘువచో విలాసమహదద్భుతనైపుణసన్నుతార్యుఁడున్-
వెలసె ధరిత్రి గుమ్మడపు వెంకటరాయుఁడు భాగ్యవంతుఁడై.

కం॥ ఆవేంకటరాయుఁడు హృద
యావిర్భూత ప్రమోద మతిశయమొందన్
గావింపగఁ బాపయ్య ధ
రావరుఁ డానందమొంది రంజిల్లు ధరన్.

కం॥ రాజన్యవతంసుఁడన
రాజిలు పాపయ్య భార్య రమణీ రత్న
బీ జగతినొప్పు సుగుణ
భ్రాజిత యచ్చమ్మకాంత భూవిలసితయై.

సీ॥ పరమ పాతివ్రిత్య భవ్యగుణంబున
నల యరుంధతి సాటి యనఁగవచ్చుఁ
పతిభాగ్య సంధాన బంధురయుక్తి చే
నంభోధికన్య జోడనఁగవచ్చుఁ
ప్రియసర్వమంగళాభిఖ్యాభిదానత
నద్రీంద్ర తనయ యీడనఁగవచ్చుఁ
సౌందర్యధుర్యతా సాహిత్య సంపత్తి
నంగజాంగన యుద్ది యనఁగవచ్చుఁ
గీ॥ అనుచు జగతిఁబురంధ్రులు వినుతిసేయఁ
జెలఁగు నచ్చమ్మ యనుప్రేయ సీలలామఁ
గలిసి పాపయ్య యానందకలనసలరి
సుగుణ సంతానశాలియై సొంపుఁగాంచు
శా॥ శ్రీపత్యన్వహ సత్కృపా విలసన శ్రీవృద్ధితానేకరా
జ్యాపారద్విరదాశ్వ వీర భట దీవ్యత్పుత్ర పౌత్రా ప్తవా
చాపాండిత్యచిరాయురుజ్వలయశఃసంపత్తిఁ బాపయ్య స
దావ్యాపారోర్జితవృద్ధిఁబొందుధరలోనాచ ద్రతారార్కమున్

—ష ష్ట్యంత ము లు—

కం॥ ఏతాదృశగుణ సుమణిస
మేతునకున్ బాహుబల (సమృద్ధ నిరోధా)
యాత(ద్విణ్ణిఫ్రపతిష్ఠా)
కాతరతారహిత శాతకాత్మేయునకున్.

కం॥ చండభుజాదండ లస
త్కాండాసన(కాండకాండద వినిర్యత్ స)
త్కాండాళి కాండ (మండల
దండిత రిపుకాండగర్వ దవదహనునకున్.)

కం॥ వితరణగరణ పోషిత శో
షితసువసీ పావనీ సింహునకు యశో
వితతలసన్మౌక్తిక భూ
షితదిక్కాంతా లలామ సీమంతునకున్.

కం॥ ధాటీ ఢాక్కా కన్నిజ
ఘోటీఖురపుటనిశాతకోటీ బహుధా
పాటిత భూమిపరాగో
చ్చాటిత విద్వణ్మహీశ సముదాయునకున్.

కం॥ నిరతాన్నదాన కలనా
పరతాతంత్ర్య మాన భాసురకీర్తి
స్ఫురణునకుఁ బ్రజాక్షేమం
కరునకుఁ బాపయ్యరాజ కందర్పునకున్.

వ॥ అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయంబను మహాప్రబంధమునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన.

కథా ప్రారంభము.

క॥ శ్రీరమణీమణి సుకటా
క్షారూఢ బుధేంద్రనుత మహారాజ్య రమో
దార (యశఃస్ఫురిత)కకు
ప్పారా గుమ్మడంపు పాపయ్యనృపా.

గీ॥ వెలయుఁ గనకనగోత్తరోర్వీతలమునను
రమ్య పాంచాల దేశాంతరమున మిత్రి
పాలితంబగు లక్ష్మీ నివాసపురము
భువన భక్తాళి సేవితాంభోజమనగ.

చం॥ లలనలు చంద్రశాలల విలాసపుఁ గూటమిఁగొండ్లిపల్పుఁ గ
ల్వలె చెలిడాయ, నీవు సరివత్తువు మాముఖలక్ష్మికంచు లో
కులు గణుతింతురింతయన గూడునె యోడితివంచుఁగాటుకన్
నిలిపిరి ముద్ర; దాన శశి నీలిమనొందెను వేరగల్గునే.

చం॥ పురినవవజ్రసౌధమ్ముల ముగ్ధలు రాత్రులఁగేళిసల్పి బం
ధరతి విభిన్నహారములఁ దాముపయింటలఁ జక్కఁజేయగాఁ
దొరగిన మౌక్తికంబులని దోయిటనెత్తగఁజూతు రజ్వలో
పరిమణి బింబితాక్షముల (ప్రౌఢసఖుల్ తముఁజూచి నవ్వగన్.)

చం కలికిమిటారి కత్తెలు జగానెలరాలను దాపినట్టి మే
డలఁబువ్విలింటి రాజు జగడంబులఁజేసి యలంతనొంది ప

చ్ఛల చెలువుల్ హొయల్ గులుకు ఛాయల గ్రుమ్మరు వేళ బూదినా
దలఁపున డిగ్గు చందురు నెదన్ గల లేడిని మెత్తు రెంతయున్.

గీ॥ ఇంద్రనీలసౌధ సాంద్రకాంతిచ్ఛట
ఘనఘనాఘనంబు ననుకరింప
నటచరించు కాంచనాంగులు మెఱుపులై
మెఱయు హంస లచట మెలఁగనోడు.

ఉ॥ చొక్కపు మేడలన్ మణుల శోభలు గుంపులుగస్ఫుకొన్న చో
చిక్కని మింటనుండు రవిచందము జూడగనొప్పి నప్పురిన్
చిక్కని (కేతువాయువులచేఁ దెగి ద్యోధుని) రక్తపద్మమిా
డిక్కన (కేగుదెంచెనని దేవతలెల్లరు సంభ్రమింపగన్.)

గీ॥ శ్రీధర వృషాధి వసుదేవ శోభితంబు
విబుధగణ సర్వమంగళా వేష్టితంబు
రజత కమ్రప్రభాసార రమ్యమైన
పురము కైలాస మననొప్పెఁ బొలుపుమిగిలి.

చం॥ సురచిర చంద్రకాంత మణిశోభిత దిక్తటసౌధవీధి కా
గురుశిఖరాగ్ర భాగపరి గుంభిత భాసురపద్మరాగ సుం
దరరుచిజాల దంభరవి దర్శన ఫుల్ల సురస్రవంతినీ
వర కనకాబ్జలుబ్ధ్యదళివారము తత్పురమెన్న శక్యమే.

గీ॥ తనకువలయాప్తి విష్ణుపదప్రసక్తిఁ
(దలఁచి రాజైన ద్విజరాజు దాటఁబోము

సరణిగాదని యమృతాంశు సరణి మేర
మీఱకట నిల్చెఁ బ్రోలిప్రాకారరేఖ.

చం॥ పురిపరిఖాజలంబులు ప్రభూతతటద్వయ పద్మరాగ సుం
దరరుచిజాల సంగతులఁ దద్దయు రక్తిమఁ జెంది యంత భా
సురభుజగేంద్ర మస్తపరిశోభిత మౌక్తిక సంచయప్రభా
వరణము బూని పాండురతఁ బాటిలె నెప్పటి యట్ల వింతగన్

కం॥ సుమనస్సంతానాగమ
కమనీయంబగుచు సౌధగంధర్వగురు
ప్రమద బల శాత్రవాంతక
మమరావతి యనఁగ నొప్పు నప్పురి మిగులన్.

మ॥ శ్రుతి సంపన్నుఁడుగాక నిత్యముచరించున్ వక్రవృత్తిన్ భుజం
గతతి శ్రేష్ఠుఁడనంతుఁడెంతయునివక్కాణింతురప్పట్టణ
స్థిరవిప్రుల్ విధి నాభిజాతుఁడని బుద్ధిన్ మెచ్చరెల్లప్పుడున్
శ్రుతిసంపత్తి లసత్ప్రవృత్తి బుధులై శుంభత్సమారంభులై

చం॥ శరము సురారి సూతుఁడల సారసజాతుఁడుతూణ మబ్ధి వి
ల్లరణిధరేంద్రమన్నిటను లావరియయ్యుఁబురత్రయంబుఁదా
నరుదుగ గెల్చిదానఁద్రిపురాంతకుఁడన్న సమాఖ్యనొందియున్
నరునకు నోడెనంచు నొకనాటికి రాజులుమెచ్చ రా శివున్.

చం॥ అరయఁగ రాజరాజని ధనాధిపు డంచు సఖుండటంచునా
హరుఁడు సమాశ్రయింపఁగ దిగంబరుఁజేసెనటంచుఁగిన్నరే

శ్వరుని తృణీకరించి పురివైశ్యశిఖామణు లాత్మమిత్రులు
స్థిరతర భాగ్యభాక్త్వమునఁ దొట్రిల నొప్పునఁ రొప్పుమీఱుచున్

ఆ॥ వె॥ ముఖ్యసేవ తమకు ముఖ్యమౌనని విధి
చరణభవులు విప్రచరణసేవ
సేయ వారి వినుతిసేయ నేర్పెయ్యది
భవునకైన నబ్జభవునకైన.

మ॥ కరముల్ సాచి ఘనాఘనస్థ నవముక్తారత్నరత్నంబు లా
దర మొప్పన్ నిజమౌక్తికాగ్ర్యమణిసంతానప్రదానంబు తా
రు వడంజేసి గ్రహించుకీర్తిని కరాగ్రోదంబు పైజల్లుచుం
బురిదంతావళముల్ దనర్చు విచరద్భూరిభ్రమంబూనుచున్.

కం॥ ప్లుత(రేచితవల్గిత దా
రితముఖగతులన్) నితాంత కృతివిస్మయతన్
గతపక్ష పక్షివరుల న
నతివేగముఁగల్గి పురిని హయములు మెలఁగున్

ఉ॥ కేతనవాత ధూత దినకృద్రథవేగములై రథాంగశం
ఖాతత శార్ఙ్గశోభిత గదాసి నిరంతర కాంచనాంబర
శ్రీతతిచే మురారి క్రియఁ జెన్నువహించినయట్టి స్యందన
వ్రాతము లప్పురిన్ మిగుల రమ్యములై కనుపట్టు నెప్పుడున్.

చ॥ ఒకతఱి నర్థపౌరుషము నొందిన వాని జయించినంత నే
ప్రకట పరాక్రమంబుగల బంట నటంచతిగర్వియైన వా

ని కత యదెంత గొప్పని తృణీకృతపాండవ మధ్యముల్ సమి
(త్సకల కళాప్రవీణభట సంతతు లొప్పసురప్పురంబునన్.)

సీ॥ కర్పూర కస్తూరి కా మలయజగంధ
(పన్నీర మందందు) వన్నెమీఱ
హెచ్చైన యచ్చంపు పచ్చలన్(దనరు తో
రణములు చిల్కల రంగులీన)
జాళువా బంగారు జగ్గులీనెడు (మంచి)
యనంటులువాకిళ్ల నంద మొంద
ధళధళలొల్కు నిద్దాయాణిముత్యంపు
ముగ్గులు కలకల ముద్దుగూర్ప

గీ॥ మేలినీలాల మేడల చాలుకాంతి
చదలు మచ్చను భ్రాంతిని కుదురుపఱుప
నలరు నయ్యారె యని చూపరులునుతింప
జగతి లక్ష్మీనివాసాఖ్యనగర మొప్పు

సీ॥ బంగారు గుబ్బలు పగడంపు ద్వారబం
ధంబులు పచ్చల దండిగడప
లొప్పైన వజ్రాల గొప్ప డాకట్టులు
ఘనమైన పద్మరాగము లనేములలు
ముద్దులు గుల్కెడు నిద్దంపు కెంపుల
తలుపులు నీలంపుస్తంభములును

చొక్కంపు ముత్యాల చూరులు పుష్యరా
గములఘటైలు కలకలనుసొంపుఁ

గీ॥ బెంచు వైడూర్యమణులఁ తీవంచముద్దు
టరుగులును కుందనపుఁజొక్కమైన చెక్క
(డంపుఁబనుల విడంబించి డంబమీఱు
నప్పురము హెచ్చు వినుతింప నలవియగునె.)

సీ॥ కనుదృష్టిచును గిరుక్కన మళ్ళి చూచిన
వేదాంతియైనను వివశుఁడగును
ఘమ్మనుపయ్యంట గాలిసోకిన మౌని
యైనను మాయురే యనుచునిలచుఁ
తొలగినపైట గుబ్బలజాళువా ధగ
ధగ దీప్తి మరునైన బెగడుపఱచు
వగగుల్కఁదియ్యని సొగసుమాటాడినఁ
గనక గర్భుండైన వెనుక కేగు

గీ॥ నిలచు మెఱపులాయని చూపరులు వచింప
సమణిగణహేమ (ఘల్లలాచరణ చరణ
మంజు మంజీర లాస్మ సంభవనిశాత
సాయకము(లట్టులలరు వేశ్యాగణంబు)

సీ॥ (అలికుచంబుల నఁటుసిమ్ము వెలంత)?
కొనగోటిపైమించు కోసకు జాణ

చూచుమా నీదండ జోడుగావలెఁగొమ్మ
పలుకొమ్మ దొరకినఁ బట్టు దిట్ట
కెంపైన పెదవిరి (దింపు బేరంబెంత? పలు)
మోపు(కొనుటకు) నెలవుగలదె
కలువనే గోరెద విలువజెప్పుము రామ
యొక్కటియైన నా కోరుపిచట

గీ॥ ననుచు నీరీతి వగగుల్క వలకి నవ్వ
దొలుకగులుకుచు విటకాండ్రతోడ ముద్దు
లొలుకఁ బలుకులఁ బలుకుచు వలపు మీఱఁ
బువ్వులమ్ముదు రవ్వీటఁ బూవుబోండ్లు.

క॥ ఆరాజధాని కధిపతి
ఘోరాసి మృగేంద్రదళిత కుటిలారాతి
క్ష్మారమణ మత్తకుంజర
వారుఁడు మదనాభిరామ వసుధేశుఁడనన్.

సీ॥ తన చంద్రహాసోగ్రదంభోళికిని పర
క్ష్మాభృదావళి విపక్షత వహింపఁ
తనకీర్తి పూర్ణచంద్రప్రభావళి కొప్ప
రాజ జీవంజీవ రాశియలర
తన నిరంతరదాన ధారామృతమునకు
నోగి బుధేంద్రులు తృప్తులగుచు మెచ్చ

తెన షడ్గుణీ గరుత్మాన్మంత్రి దేవత
కేతులు దుందుభ రీతిబూనఁ

సీ॥ బలగుఁబారుణ్య లావణ్య భాగ్య భోగ్య
భాసమానా సమాన రంభామనోహ
రాంగ మదనాభిరామ సానంగశాస్త్ర
ధీమహిత హేళి మదనాభిరామమౌళి.

ఉ. ఆమదనాభిరాముని మహాద్భుత విక్రమమున్ ప్రతాపమున్
తాము సహింపలేమనుచుఁ దద్దయుభీతిలి యౌర్వవహ్నియుం
ద్యోమణియుం బ్రసిద్ధగతి దోచగ బాడబ భావమిత్రతా
స్తేమలఁ జెందిరింక జగతిన్ గల వే యుపమింప వస్తువుల్.

సీ॥ దానసౌందర్యముల మహోదారుఁడైన
ఘనుఁడు మదనాభిరాముండు గాంచినంత
జారు సుకవుల కష్టంబు, శత్రుశస్త్రి
మంగనల నీవులును చిత్ర మగును పొగడ.

కం॥ మదనాబి రాముఁడమ్మల
పొంచి వాడి శరంబుఁ దీయఁబూనిన వింటం
గుదిరిచిన నిండ లాగినఁ
గదలదు మృగిఁగూడి మృగము కాముఁడటంచుకా.

సీ॥ రసవిచిత్రంబు మదనాభి రామ నృప ఘ
న ప్రతాపాగ్ని భూభృదౌన్నత్యకటక

ములఁ జరించిన శత్రురాజులగృహంబు
లందు జనియించుఁ దృణసమూహంబు పెలుచ.

కం॥ ఆ రాజచంద్రునకు భా
ర్యారత్నము కల్పవల్లి యన సౌందర్య
శ్రీరత్నాకర వేలా
ధోరణి రాజిల్లెఁ గామధుక్ప్రస్తుతయై

సీ॥ వాంఛలలరింప నాకల్పవల్లియైన
కల్పవల్లిని గలసి సంకల్పితేష్ట
కామతంత్రము మదనాభిరామ నృపతి
నెఱపి కనియెను నొక్కకన్నియను వేడ్క.

గీ॥ పుణ్యదినమున యామినీపూర్ణ తిలక
యనెడు నామంబు నితరులా యమకునిడిరి
అంత బాలిక నిత్యంబు వింతకాంతిఁ
(గ్రాలుచున్)మించెఁ జంద్రుని కళయనంగ.

కం॥ మిన్నగ నిగ్గులుమించిన
కన్నియకున్ శైశవంబు కడచనియెను మే
ల్వెన్నెలలుగప్ప రాత్రిం
బన్నిన చీకటి వొలంగుపగిదిం దోపన్.

చ॥ కలువలమించెఁ గన్నుఁగవ కంఠము శంఖ జయంబుగాంచెఁ జ
న్నులు లికుచంబులందఱి మెముద్దుల మోము దలంచెఁ ద్విబా

కిల్కిలిభ్రమ నిగ్గుగాదనియెఁ గేల్జిగిపల్లవ పంక్తి జగ్గుఁదా
తలమనియెన్ రథచ్ఛదముదాఁటెను కెంపులఁబోటికిత్రుటీ

ఆ॥వె॥ చెలియముద్దుముఖము కళదిక్కరాయని
వేజయింపఁబూనవేఁడుకొనఁగ
వచ్చి పదములంటువారిలె నో చుక్కల
నంగఁదసరె చరణనఖచయంబు.

సీ॥ సమణికాంచన ఘల్లులా చరణహంస
కాబ్జమణిస్పృగీ (యుగు. చెలి యంఘ్రియుగళి
కలకలనుబల్కు సంచలఁగలసి మెలఁగు
గక్త పద్మద్వయంబన రమ్యమయ్యె.

సీ॥ రమణీయను రాజ్యమునవలరాజుఁజేరి
నంతటను హంసకములను హంసభృత్యు
లచట నిల్పిన కనక కాహళములనఁగ
జగ్గుగులుకుచుఁ జెలిముద్దు జంఘలమరె.

సీ॥ ధళధళనిజాలువా నిగ్గువాఁగుకు చెలియ
తొడలు చెలువొందె మదనుని తోఁట నడుమఁ
కప్పురపు పాములను సుధ తెప్ప దేల
కట్టఁబెరగిన బంగారు కదళులనఁగ.

సీ॥ రత్నకాంచన కాంచివిరాజితమగు
వెలఁదిచొక్కపుఁగటి పువ్వువింటిదొరకు

హారోమమయధాళ ధళ రత్నధామ శాల
లాలితంబగు స్థలమర్గలక్ష్మిఁగూర్చె.

సీ॥ కొత్తగావచ్చి విషమాంబకుఁడను రాజు
చెలియయాను పట్టణముఁ బ్రవేశించునపుడు
కానవచ్చిన నేమేమి యానొయనుచుఁ
వెరలెనోయన మధ్యంబదృశ్యమయ్యె.

కం॥ చెలి యౌవనవనమధ్య
స్థలమునఁబూవింటిరాజు జలకేళులకై
జలజభవుండొనరించిన
కొలనన సతి నాభి ముద్దు గులుకుచు నొప్పెన్.

కం॥ బలసిన గుబ్బలనలఁదిన
గళితపుఁ గస్తూరి చన్నుఁగవ యొరసిన మి
క్కిలి చాలుగఁ గ్రాలెనో యన
కలికి చొకాటంపు టూరుకాంతంబయ్యెన్.

ఉ॥ పొక్కిలిబోదెయందు పరిపూర్ణముగాసుధయుండునంచుఁదా
చొక్కపురోమ రాజియను సూత్రము చేతను చేదినింపఁ బెం
పెక్కిన మేలిపిందియల పెచ్చుగనుంచెనొ యౌవనంబుసన్
మిక్కిలిదోచులక్ష్మియన మేలగు చన్గవ యొప్పెఁగాంతకున్

కం॥ గళము త్రిరేఖాంకితమై
వెలసెను శంఖంబనంగ విమలాంగికి; క

ల్పలతికలన బాహువులు
జ్వాలమణిభూషణ విలసన సంపదఁబూనెన్.

గీ॥ నలువ బంగారుతమ్మిమొగ్గలను చెలియ
చన్నుగవఁజేసి వికసన సంశయమున
పూర్ణచంద్రుని మీఁద పెంపుగను నిలిపె
ననఁగఁ దరళాక్షి రమ్యముఖాబ్జమలరె.

గీ॥ తరుణి మృదుమధురారుణాధరముతోడ
సమముసేయంగవచ్చు విద్రుమము సుధయు
బంధుజీవక మొక్కటభాసమాన
తామరసమున నున్కిని దాల్చెనేని.

కం॥ చెలికాఁడగు చంద్రుండా
చెలిచొక్కపువదన లక్ష్మిఁజెందగఁ గలువల్
నిలచెనో తత్సాపద నస
నలిచికురకు నలరెఁగన్ను లందములగుచున్.

ఉ॥ ఈరమణీ మణీ మణికి నీడు జగత్త్రితయంబు లోపలన్
రారసువహా మనోజ్ఞ గుణరాజిని రాముల నెంచనంచు నా
వారిజగర్భుఁడా మెతల వ్రాయుచు నాద్యవసాన సీసు శ్రీ
కారములుంచెనో యనఁగఁగామినికర్ణయుగంబుభాసిలెన్.

ఉ॥ సారసపత్రనేత్రయను చారుపురంబును జేరి మన్మథ
స్మారమణుండు కిస్తురిని జాదినకమ్మనితావులీనుమే

లీరుకమానుజోడుపాది(దీసియటుంచెనోకో యనంగ) జె
న్నారెను కాంత కన్బొమలు నందపునాసిక యద్భుతంబుగన్

గీ॥ మహితకచభారసీరద మండలంబు
వలన గిళరాజ శంఖంబు నందు వెడలి
చాలుగానిల్చి యున్న ముత్యాలనంగ
కాంతకొప్పారె రదన రేఖాద్వయంబు.

కం॥ నీలపుంగునుకల దగ దగ
డాలునటుండుండుమను మిటారి కురులు; కై
వాలము సుంతయుడీకొనం
జాలదు పో యుత్తమాంగ జములగుకతనన్.

సీ॥ చెక్కిని నెమ్మోము చంద్రకాంతంబందు
నెఱిగుల్కు కురులింద్ర నీలమణులు
సొంపగు కెమ్మోవి చొక్కమౌ బల్కెంపు
కరములు పద్మరాగములు నఖర
ములుగొప్ప సిద్దంపు ముత్యముల్ చక చక
మను దంతములు వజ్రమణులు చరణ
యుగళంబు జోడైన పగడంబు ధళ ధళ
ధళమను మేను కుందనము చెలికి

గీ॥ (అహాహా! మజ్జారె! జవ్వనము నెడి) జాళు
వాపసిండిని చెలువు మవ్వంబుమీఱ

బమ్మ చేసిన రత్నంపు బొమ్మయనఁగఁ
జూపరులు మెచ్చ నలరె నా సుందరాంగి.

కం॥ నిండారు జవ్వనము మెయి
నిండని మునుపే మృగాక్షి నిత్యము శిక్షా
పాండితి గీత విశేషా
ఖండపటిమఁబూని చెలఁగెఁ గడుఁజిత్రముగన్.

మ॥ రమణీ మన్మధ! మన్మథాహిత (రమాపా)రంభ! రంభావిటో
పమసౌందర్యనిదాన!) దాన గుణ శోభా భాసమానాసమా
న మదేభాశ్రిత వాస! వాసవసమాన స్ఫారసద్భోగ భా
గ్యమహానాయక చంద్ర! చంద్రశర ముక్తాకీర్తి భూషోజ్వలా.

కం॥ పరమద దంతావళకే
(సరి విక్రమ! తనుజితాంగజా యుగదవి)
స్ఫురదంగ రామణీయక
సరసమధుర వాగ్విలాస చంచత్ స్థానా.

మా॥ నిరతమధుర మూర్తీ నిర్మలస్ఫారకీర్తీ
పరమదపరిహారీ! పాలితాశేషసూరీ!
నిరుపమ సుచరిత్రా! నిత్యసర్వత్ర జైత్రా
సురుచిర గుణజాలా సుందరీబృంద హేలా.

గద్య. ఇది శ్రీమదరవింద నాభపదారవింద మిళిందాయమాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్నూరు
రామచంద్రకవీంద్ర పుత్రాంధ్ర గీర్వాణ
భాషాకవితా సుమనోద్రిశోభనాద్రి ప్రణీ
తంబైన శృంగార సుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను
మహా ప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

మంగళము.

శ్రీ శుభమస్తు

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

కం॥ శ్రీవర పదాబ్జ భక్తి
శ్రీవిలసిత హృదయ (సమద రిపుశిక్షాద
క్షా!) వందిత గుణగణ స
ద్భావాశ్రిత గుమ్మడంపు పాపయ్యనృపా.

వ॥ అవధరింపుము

కం॥ ఆనంద నిధానంబై
యానందన చంద్రరేఖ యనువుఁ
దైనందినమున్ ముదమును
చూనుచు మదనాభిరామ భూపతి యొప్పెన్.

వ॥ అంత నొక్కనాడఖండవైభవ ఖండితాఖండల విభవపాండిత్యుండును, పాండిత్య నైశిత్యదండిత కుండలీశ్వరుండును, ఈశ్వరారవింద జాత బృందారక వందారు బృందవందిత సుందరార

విందనాభ పదారవింద వందనతుందిల మరందబిందు సందోహ
నందదిందింది రాయమాన మానసుండును, అసమాన జైత్ర
యాత్రా కాలిక రథకరటి ఘటా ఘోటక భట నిరాఘాట ధాటి
ఘట్టనోద్ధూత ధరాపరాగపిహిత దినకర ప్రవర్ధమాన సంతమస
హరణచణ వజ్రమౌక్తిక దేదీప్యమాన శారద రాకాచంద్రా
యిత నిజశ్వేతాత పత్రప్రభా కౌముదీముదిత బాంధవ మిత్ర
జీవంజీవా కుంఠ కరటి కంఠ ఘంటా ఘణాం ఘణాం ఘణాం ఘణా
శింజానకింకిణీ గణా గణా క్వణన భృంహిత నిస్సాణ ధణాం ధణాం
ధణ ఘన ఘనాఘన గర్జిత నిర్జిత సకల దేశాధికరణా ధిక్కరణ
రాజహంసుండును, హంసనందనాధిక దానసకల విద్వత్కవిగాయ
కాది రక్షా దీక్షా దక్ష కరుణాకటాక్ష వీక్షణుండును, ధరణీసురా
శీర్వాద వర్ధిత పుత్రపౌత్ర పూజ్యప్రాజ్య సామ్రాజ్యుండును,
కామినీమణీ నయన చకోర చంద్రాయిత సుందర దేహ మదనాభి
రాముండగు మదనాభి రామచంద్రుండు ప్రత్యూషంబున భేరీ
మృదంగాది నినదంబుల వందిమాగధ జయ జయా రావంబుల
వీణానినాదంబుల, మేలుకాంచి, శ్రీ మదన గోపాల చరణధ్యాన
పరాయణుండై లేచి, మణిదర్పణాది దర్శనంబు జేసి, గుంపులు గుం
పులుగా సొంపులు నింపు క్రొంపుల పావాలుదొడిగి, క్రీడామంది
రంబు వెడలి, ఎడ నెడ జడ యానలు గడగడ గుబ్బల బెడంగునన్
వడఁకుకొను లొయ్యారంబులొడ గూర్పకై దాడలొసగ జనుదెంచి
మజ్జన గృహంబున కలకల నవ్వు మొగంపు చిలుకల కొలుకుల

గిల్కు లందియల ఘల్లులు కంకణ ఝణం ఝణారవంబులు నేకీ
భవింప, రతనాల కుందనపుఁ జెంబుల నఖింపచంబగు పన్నీరంది
మజ్జనం బాచరించి, సాలంకార చతుష్టయుండై వెడలి భద్రదంతా
వళము నెక్కి, ధవళాత పత్రంబు డంబువహింప, సొంపులుగుల్కు
పగడపు స్తంభంబులును, హేమమైన మేల్పచ్చల పచ్చతోరణంబు
లును, మరకతమణి కుట్టిమంబులును వజ్రకీలిత కవాటంబులును,
సీలనీల సోపానంబులును, పద్మరాగపత్రద్దికలును, ముక్తామణి వితాన
వితానంబులును; వైడూర్య ధగ ధగాయమాన కనకసాలభంజిక
లును, సభాంతరంబవలనుండునోయని భ్రమియింపం జేయు నిలువు
టద్దంపు గోడలును, నిగన్నిగాయ మానంబులై సొంపులు గ్రుమ్మ
రింపఁ బుణ్యజనాధారంబై విబుధసేవితంబగుచు మణిగర్భితంబై
రత్నాకరంబు ననుకరింపుచు సుమనోమనోహరంబై, సుధర్మ
యనం బరగి, యొప్పుకొలువు కూటంబు జేరి, మణిమయహిరణ్య
సింహాసనంబునఁ గూర్చుండి, ఫళ ఫళమను పైఠిణి దారులు, పున్న
మ వెన్నెలలుగాయ నిందనీలశృంగ సంగత కురంగధర పూర్ణ
బింబంబుదయరక్తిమ రక్తంబైన తెలుంగున సొంపగు కెంపుల
తురాయి జగాకెంజాయఁగప్పి సొబంగుమీఱు ధవళోష్ణీషంబు
శిరంబున జగ్గుగులుక రాజమార్తాండుండు గావున బంగారుజరీ
కెంబట్టు దుప్పటి లేత ముద్దుటెండగాయ భూపాలచంద్రుండు గావున
ఘుమం ఘుమం ఘుమం ఘుమాయమాన కర్పూర చందనంబు
చికిలి వెన్నెల నిగ్గులనీన, గస్తూరితిలకాలంకృతంబైన నెమ్మోము

కదలని గండుతుమ్మెద వడువున నమము బెడంగుంబూనఁ గట్టాణి ముత్యంబులు యొంటలు ముఖచంద్రుని సేవింప చిత్తా స్వాతి తారలు నిరుదెరంగుల రంగులుగులుక నిలచెనోయున, పెంపు వహింప, గళంబున ధగద్ధగాయమాన మణిఖచిత కనకమయంబగు పతకంబు మెరయ; చొక్కమైన ముద్దుమొగమూత్మోలి జోలి కొరగి రాజకందర్పుండొౌట లీలారవిందంబు నొక్క కెంగేలగీలించి సాఖశాయిసిక సౌవస్తిక, బుధనామసచివ సుకవిగాయక వైణిక వాంశిక మార్దంగికనికరంబు నిజ విద్యావివాదంబు లొనరింప వందిమాగధ రాజ సనాతనాథునా తన రాజనిదానదాక్షిణ్య శౌర్య గాంభీర్య బిరుదవ్యాఖ్యాన వద్యగద్య పద్యంబులు ప్రస్తుతింప కనక మాణిక్య చాకచక్య ఘల్లు లాచరణ మంజుమంజీరలై వారా కంజాక్షులు నర్తనంబులుసలుప నొయ్యారంబుగా పయ్యెద యొరపైన గబ్బిగుబ్బలవిడిబడు కుందనపుమేల్డాలు చూపరుల చూపులనాప ముద్దులుగుమ్మరించు ముద్దుగుమ్మలుకపురపు బాగా లొసంగి వాలారు గోరుల కెంజాయలేమావి కొజిగురుటాకు మడుపులవలెనుండు తెలనాకు మడుపులొసంగఁ గంకణ ఝణాంఝణ రవణంబుగా నిద్దరు ముద్దియలు చామరంబులుబూని వీవ మాణిగంపు బుడుతలు కెంపులరవల్గల పటికంపు పన్నీరు గిండి కపురపురపు సురటిచొకాటంపు తరువారు రతనాల పిడిమూరిపన్నా రాగములుదాపిన నీలాలడాలుబూని చెంగటనిలువ వింధ్యమాణిక్ దినచందంబున, జగన్మోహనుండైన మన్మథ మహారాజు గొలు

వుండుశేవ విలసిల్లుచుండి చంద్రశేఖరుండను మంత్రిశేఖరుం
గనుంగొని సవిలాసంబుగా నిట్లనియె.

గీ॥ యామినీ పూర్ణతిలకకు యౌవనంబు
పూర్ణమయ్యెను; మును పె యా పువ్వుబోడి
సకల సంగీత విద్యావిశారదయయి
పెరిగె సాహిత్యమింకఁ జెప్పింపవలయు.

కం॥ సంగీతమునకు భూషణ
మంగన చదువాగవలయు, నఖిల విబుధులో
(కాంగీకృత రసవత్కా)
వ్యాంగము లిది నాకు ముఖ్యమగు వాంఛ మదిన్.

కం॥ దీనికి నెద్ది యుపాయము
బూనగ వలయునో? విశేషబుద్ధివి విద్వ
న్మానితుఁడవు నీవుగదా
నీనేర్పునఁజెప్పు కార్య నిశ్చయసరణిన్.

కం॥ అనఁజంద్రశేఖరుఁడు రా
జున కనియెన్ దేవ యిదియు చొక్కపుఁబని; యా
ఘన విద్వద్రత్నంబులు
నిను నిత్యము(గొల్చియుండ నేర్పఁగ లేరే?)

కం॥ అనిన మదనాభిరాముఁడు
మనమున నుప్పొంగి కార్యమగ్నుండై స

జ్ఞనవరులకీ ప్రయోజన
మనువుపడగఁదెలియఁబలుకు మునవినియంతన్.

వ॥ విని చంద్రశేఖరుండు విబుధమండలంబు నుద్దేశించి యిట్లనుః- పండితా ఖండలులారా, రాజచంద్రుండగు మదనాభిరాముండు తన యనుంగు కూతురగు యామినీ పూర్ణతిలకయను కన్యారత్నంబునకుఁ గావ్యనాటకాలంకార శృంగార కళావిలాస విశారదత్వంబు నాపాదింప నూహించె. ఇదియే యాశాస్యంబుగదా? మీయందొక్కరీ కార్యావలంబనంబు సేయవలయు. మహారాజాను జ్ఞఁదదాశ్రితులగు వారి కాశ్రియణీయంబుగదాయని యుచిత రీతిని వక్కాణించిన వారలిట్లనిరి.

సీ॥ తర్కశాస్త్రోక్తరాద్ధాంత సిద్ధాంత సం
చారుఁడనని యె మయూరశాస్త్రి
శబ్దశాస్త్రవిచార సర్వాంకషుండనే
ననిపల్కె శాబ్దికేందాఖ్యశాస్త్రి
పూర్వమీమాంసాప్రభూత పాండితినాకుఁ
గలదని నొడివె నిమ్మంపశాస్త్రి
వేదాంత జలరాశి వేలాయితాత్ముఁడ
ననిపల్కె నపర ఘంలాతుశాస్త్రి

గీ॥ సాంఖ్యమత వేది ననియె విజ్ఞానశాస్త్రి
యోగ మెరుఁగుదు ననియెను నాగశాస్త్రి

రత్నగజహయశాస్త్ర పారంగ తుండ
ననియె నప్పుడు ప్రళయకాలాగ్నిశాస్త్రి.

కం॥ మిగిలిన శాస్త్రి సమూహము
తగబల్కెను నైజశాస్త్ర ధారేయుత యు
న్నగతి; యాపుడనియె మంత్రికి
జగదీశ్వరశాస్త్రి వాక్య సారస్యమునన్.

వ॥ చంద్రశేఖర మంత్రిశేఖరా యీ లక్ష్మీనివాసరాజధాని యందు కావ్యనాటకాలంకార కళాశాస్త్రాది కళాధురంధరులగు బిల్హణ, మల్హణులను కవిరాజ శిరోమణులు గలరు. వారిరువుర యందు బిల్హణుండసాధారణ పాండితీశౌండుండు.

సీ॥ సకలర్తువులలో వసంత ఋతువురీతిఁ
పూవులలో మల్లెపూవు రేవ
విలుకాండ్రలోఁ దియ్య విలుకానిపగిదిశ
కుంతంబులను గరుత్మంతుకరణి
గ్రహములలోన భాస్కరుని చాడ్పున మహా,
నదులలోపలవియన్నదివిధాన
నగములలోపల నగరాజు పోలుపున
రసముల శృంగార రసము భాతి

గీ॥ దేవతావళిలో మహా దేవుసరణి
శాస్త్రములయందు వేదాంత శాస్త్రమట్లు

సకల భాషాకవీశ్వర సంఘమంసు
పరివిమలాత్ముఁడు బల్హాణకవియె హెచ్చు.

కం॥ అతఁడస్వహంబుఁ గావ్యా
మృతతత్పిత శిష్యసస్య మిగ్రొంచు స్వాంతం
త్రత జీవించును క్షితిపుల
స్తుతిసేయఁగఁ బోడు గుణవిశుద్ధుఁడగుటన్.

కం॥ వినుబిల్హాణకవిచంద్రుఁడు
ఘనమతి సత్కావ్యశిక్షఁ గావింపఁగలం
డని చెప్పిన రాజాజ్ఞం
గొని పిలిపించిన నతం డకుంఠితశీలిన్.

కం॥ చనుదెంచి బిల్హాణుఁడా
జనపతిఁ గన్ని యుచితగీతి సరసశ్లాఘా
భినవ శుభాశీత లొప్పఁగఁ
గొని తదభిముఖిత్వమూని కుతుకముతోడన్.

సీ॥ విశ్వమదనాభిరామ సర్వేశ్వరస్న
దా దదాతు సుపుత్రపౌత్రపరికృష్ట
రాజ్య సంపద్భరాన్ తే నిరంతరం ర
మాఘమోధరనవ కుంకుమస్ఫుటశ్చ !

మ॥ అని యాశీర్వచనంబుచేసిన నృపాలాగ్రేసరుండా కవిం
ద్రుని కర్హాసన మీయఁబంచి యని యొందోత్సాహ, నాభాగ్యమే

మనమిమ్ముఁగనుగొంటి. మీరనఁగఁ బద్మాక్షావతారంబు; నా
జననంబింకిట సార్థ మయ్యెనుగదా సాహిత్యవాచస్పతీ.

శా॥ మీరీపట్టణమందె యుండియును నా మీఁదం గృపాదృష్టియే
పారన్ దర్శన మీయకుండుట దయాప్రావణ్యగణ్యంబె? య
య్యారే (నాదురదృష్ట మింతకు బలీయంబందు నేడెన్)దయా
పారావార భవత్పదాంబురుహ సేవంజేయ నేఁగోరెదన్.

గీ॥ అనుచు వినయంబుతో మదనాభిరాముఁ
డనిన బిల్హణుండనియె నో జనవరేణ్య!
వినుము విద్యావిశేష వివేచనమున
నింతకాలంబు గడపితి నిప్పురమున.

కం॥ అరయుచు నిత్యము నరపతి
ధరరక్షించినను హెచ్చుఁదత్త్వజ్ఞా
చరణీయకృత్యములు భూ
సుర లితరాశ్రయముసేయ జొరరు నరేంద్రా.

ఉ॥ యో మదనాభిరామ నరపోత్తమ! శాత్రవశస్త్రమేఘసం
ఘామరు దుద్ధతిన్ దనరఁజాలి తలత్త్రలకాంతిచే జయ
శ్రీమహితత్వమొందిన గరిష్ఠ భవత్పటు ఖడ్గధారయే
భూమిసురాళిఁ బ్రోచునని భూపతి నిల్చెనుగాదె నిత్యమున్.

కం॥ అని బిల్హణుండు బలికిన
విని తా మదనాభిరామ విశ్వధరేంద్రుం

డనియెన్ మత్కన్యామణి
ఘనకావ్యములందు శిక్షఁ గావింపవలెన్.

॥ అని రాజుబల్క బిల్హణుఁ
డనియెన్ ముదమంది దేవ యట్టులె యగుఁబో
విను నీ యనుమతి చొప్పున
నొనరించెదనవిన నృపతి యుప్పొంగిమదిన్.

వ॥ తదనంతరంబున సబహుమానంబుగా జాంబూనదాంబరా
భరణ వారణపల్యంకి కాగ్రహారాదికంబొసంగి నిజ నివాసంబునకు
ల్హణుఁబంచి సభ్యుల వీడు కొలిపి చంద్రశేఖరుండును దానును
ొక్క యేకాంతస్థలంబున పూజవికెయందు సుఖంబుననుండి
త్రినిగాంచి యిట్లనియె.

చక్కనివాఁడు మాటలకు జాణ కళాగమ సాహితీ చణుం
డక్కట బిల్హణుండితని యందముఁజూచిన మందయాన ల
మ్మక్కయటంచు భర్తలను మాని పయింబడవచ్చి నిచ్చలున్
జొక్కకయుందురే రతులఁ? జొప్పగునే మనకీతఁడుండినన్.

॥ ధర కల్పవృక్షమనఁగా
బరగిన బిల్హణుని దేహ భాసురశోభా
నిరుపమ సుమమంజరి సుం
దరుల మనోభృంగములను తనపై నిల్పున్.

కావున కన్యకామణికిఁ గట్టెదుటం గవిసిల్చెనేని వి
ద్యావివిధ ప్రకారముల నభ్యసనంబు పొసంగు శెట్లహం

భావ(వశంబునన్ బరులు వచ్చిన వత్తురు గాక యె)వ్వ
(రేవరహించి వీనిఁ బురు డింపఁగ నోపుదు రేమిసేయుఁ

గీ॥ చంద్రశేఖర యిక్కార్య సరణికిట్టి
సంధియముబుట్టెగాన నిశ్చయముఁ జెప్పు
మనిన నతఁడిట్టులని యెనో జనవరేణ్య
ఈవెఱుంగని సరణి యెందేని గలదె.

గీ॥ అయిన నొకయుక్తి గలదు బిల్హణుఁడు కుష్ఠ
బాధితులఁ జూడనని మున్ను వ్రతముఁబూనె
కన్యకారత్నమంధులఁ గన నటంచు
ప్రతిన జేసెను మదనాభి రామచంద్ర.

కం॥ (ఇది మున్నే వింటిరి నె
మ్మది నీవ్రతసరణి రాకుమారికిఁ గవికిన్
విదితంబుగ నిగదించిన
పిదపన్ మన కోరిక నెఱవేఱకయున్నె?.)

కం॥ శిక్షాకాలంబునను మృ
గాక్షికి నధ్యాపకునకు నడ్డముగా మ
ధ్యక్షితిఁ దెరగట్టించిన
రక్షితయయిఁ కన్య చదువు (రాజలలామా.)

కం॥ అనిచంద్ర శేఖరుఁడు బ
ల్కిన విని యిదియుక్తమనుచు క్షితిపతి తనసం

దన వేగబిలువఁ గంచుకి
జనము నియోగించె వచ్చెఁ జంద్రాననయుక్తా.;

చ॥ మెఱుపుల గుంపు నిల్కడను మొందుగఁ బూనుచు జగ్గు గుల్కఁగా
సరసిజ సంభవుండు యువసంఘము పైన శరీర భావనన్
మురువుగ గల్గువట్టులుగ మోహనవిద్యను జేసెనో క్కా? య
బ్బురమని చూపరుల్ వెరగుబొందగఁ గన్యక వచ్చె హెచ్చుగన్

సీ॥ క్రొక్కారు మెఱుఁగులు గుంపైయి నిల్చెనో
యను కుందనపుమేను నునుపుమీఱ
గబ్బి సిబ్బెపు గుబ్బ కవ యుబ్బునకు గడ
గడ కౌనువడఁకుచు బెడఁగుఁబూన
కల కల మను నెమ్మొగంపుఁజంద్రిక కాంతి
జన నేత్ర కుముదముల్ జగ్గు గులుక
ఘలు ఘల్లు మను హంసకంబుల మ్రోతకుఁ
బెంపుటంచలు కాళ్ళఁ బెనఁగుచుండ.

గీ॥ ముద్దు గుల్కుచు నుండెడి ముద్దుగుమ్మ
లిరుగడల నిల్చి కైదండ లిచ్చుచుండ
గంధకస్తూరి మాలికల్ ఘుమ్మురనగ
ముదముతో వచ్చె యామినీ పూర్ణతిలక.

కం॥ అయ్యెడఁ జరణంబుల పైఁ
దొయ్యలి శిరమాని మ్రొక్కఁ దోడనె వేడ్కన్

నెయ్యమున నెత్తి దీవన
లయ్యయొసఁగెఁగూతునకు మహాభ్యుదయముగన్.

వ॥ దీవన లొసంగి ప్రియమున శిరము మూర్కొని నిపు రుచు చిన్నిపట్టి నన్ను గన్నమ్మ, సత్కావ్య నాటకాది లలిత సాహిత్య శిక్షావిలాసమిప్పుడు నీకొనరింపఁ దలంచినాడ, నిప్పట్టణంబున బిల్హణకవి చంద్రుండు గలండతండు కావ్యనాటకాలంకార శృంగార కళాశాస్త్రాది విశారదుండు, సంగీత విద్యానవద్యవగు నీకు హృద్యంబగు సాహిత్య సౌహిత్యంబు కుసుమంబునకు పరిమళంబుపగిది భూషణంబగుఁగాదె, నైననొక్కటి గల దతండంధుండు నీవు నయనహీనుల నవలోకింపవు గదా, యటు గావున తెఱమఱుగున నిలచి యభ్యసింపుచునవుడు, కన్నియ యట్లయె కానిమ్మని తదనుజ్ఞఁగొని నమస్కరించి యంతిపురంబు నకుఁ జనియె నంత మదనాభిరామచంద్రుండు)

క౦॥ (సంతోషంబున బిల్హణు
చెంతకుఁ దగుజనులఁబంపె; శీఘ్రింబుగ) ధీ
మంతుఁ డతండరుదేర సి
జాంతికముననునిచి పూజ లందించితగన్.

మ॥ కవిచంద్రా మునువిన్నవించితిఁగదా కన్యామణీశిక్షకై;
నవపద్మాననయైన యాబిడకు మేనఁకుష్ఠరోగంబాగిన్
దవిలెన్ మున్నటినుండియక్కతననిత్యంబున్ మిముంగొల్వమే
లవునో కాదో వచింపగా వెఱతు నుద్యచ్ఛంకితాత్ముండనై

క॥ అన బిల్హణుండు హృష్టులఁ
గనునే నటుగాన నడుమఁ గల్యాపదగున్
వనజాక్షికి మాకును తెఱ;
యన రాజది లెస్స యనియె హర్షాన్వితుఁడై.

వ॥ తదనంతరంబున నుచిత సత్కారంబున బిల్హణు వీడుకొల్పి యమ్మహీమండలాఖండలుండు కార్తాంతిక నిర్వర్తిత శుభముహూర్తంబున స్వస్తి పుణ్యాహవాచన పూర్వకంబుగాఁ గన్యకామణికి మంగళ స్నానాలంకారాదికం బొనరింపఁజేసి చిరత్న నూత్న కనక ఖచితంబైన శాలాంతరంబున మహార్హ తిరస్కరణి నెట్టించి యవ్వల కన్యకనునిచి, బిల్హణు రావించి శుభముహూర్తంబున వాగ్దేవతార్చనం బాచరింపించి, యతనికి ననర్ఘ్యమణి కనక హారాదులఁ బూజయొనరించి, సకల శ్రుతిమనోహరంబై యాది కావ్యంబగు శ్రీమద్రామాయణశ్లోకరత్నంబుపక్రమింపఁ జేయించి, గో, భూమి, వస్త్ర కాంచనాది దానంబుల సకల విబుధయాచకుల సంతృప్తులం జేసె. అనంతరంబు యామినీ పూర్ణతిలకయు నిరంతరంబు విద్యాభ్యాసంబు సేయుచు నానందంబుగా విలసిల్లె నంత.

క॥ భువకవి చంద్రుండగు బి
ల్హణుఁడా కన్యకకు సర్వలక్షణ లక్ష్యం

బనఁజను శ్రీరామాయణ
మనువుపడగఁ జెప్పెనంతయు వేడ్కన్.

గీ॥ కావ్యనాటక శృంగార కావ్యమదన
శాస్త్రమర్మంబులన్నియు సతతంబు
జెప్పుచును ప్రౌఢగాఁజేసె జెలియ నతఁడు
రాజుసానందుఁడై తన్ను పూజసేయ.

శా॥ లోకాలోక ధరాధరా న్వితధరాలోలచ్చ కోరీ బుభు
ష్టాకోకీవిరహార్తి హారకలసచ్చంద్రాతపద్యోమణీ
శ్రీకళ్యాణయశః ప్రతాప శుభగక్షేమంకర ప్రాభవా
ప్తాకస్ఫీత భుజాబలాగ్ని భవ బంధు స్వర్ధరిత్రీమహా.

కం॥ పురహార విక్రమ శాత్రవ
పురహార శరశారదాభ్ర భోగీంద్ర యశో
త్కర కరవాలహృత భయం
కరశాత్రవరాజహంస ఘననృపతంసా.

సువర్ణశైల ధీరధీర శోభనోక్తి సంస్తుతా
కవీంద్ర భూరి భూరిదాన కల్పకక్షుమారుహా
నరప్రభూత భూతనాధ నానటద్యశోధరా
దవానలారివారివారిద ప్రకాండ కార్ముకా.

గద్య. ఇది శ్రీమదరవిందనాభ పదారవింద మిళిందాయమాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్నూరు
రామచంద్రకవీంద్ర పుత్రాంధ్ర గీర్వాణ
భాషాకవితా సుమనోద్రిశోభనాద్రి ప్రణీ
తంబైన శృంగార సుధా సముద్ర
పూర్ణ చంద్రోదయంబను
మహా ప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

మంగళము.

శ్రీ శుభమస్తు

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

కం॥ శ్రీరాజిత షోడశ దా
నారూఢ కళాప్రవీణ యభినవ తేజ
స్స్ఫుర దిగంతయశస్సం
భారా శ్రీ గుమ్మడంపు పాపయ్య నృపా.

వ॥ అవధరింపుము

కం॥ అంతటఁ గాంతారత్నము
సంతతమును మదన శాస్త్రసారస్య సుధన్
స్వాంతమునఁ గ్రోలుచుండన
నంతదినములరుగుచుండె నంతకొకనిశిన్.

వ॥ మహానీయ తపనీయభిత్తి భాగ వజ్రమణిగణంబులును, నొప్పైన గొప్ప పవడంపు స్తంభంబులును అచ్చంపు గరుడ పచ్చల కాంతి విలేపనంబులును, ముత్యాలముగ్గులును, ముద్దులు

నల్కు గొప్ప నిలుచుటద్దంబులును, కెంపుల కోళ్లను, పచ్చ పట్టెలను నొప్పైన హంసతూలికా తల్పంబులును, మణిప్రభాప్ర దీపంబులును పరిచారికా కార్యంబు లొనరించు చిత్రింపు బొమ్మలును, కుందనపు పానపాత్రికలును. శారికా కీరకా పంజరంబులును, బంధరతిరమమాణ రమణీ రమణాయుతంబులగు చిత్తరువులును,కనక తాంబూల పేటికలును, సువర్ణకలాచికలును వివిధ మధుర ఖాద్యోపాహారంబులును, కల్గి క్రీడామందిరంబు ననుకరించు విద్యా మంటపంబునఁ దెలిమలంగునఁ బురుషాయితాది రతి రహస్య గ్రంథంబు గంధగజయాన చింతనసేయుచుండ, నిన్వల బిల్వాణుండగ్వాసనంబున నున్న సమయంబున నున్నతంబుగాఁ జంద్రోదయంబైన, నేకాంతంబున కాంతామణి సన్నిహితుండు గాన్పునఁ బంచశరశర పీడితుండై విషాదంబు నగ్గింపఁ దొడంగె నదిమెట్టిదనిన.

సీ॥ మారనారాచ నిర్మాణ శాణమనంగ
యామినీ కామినీ రామమత్త
వేదండ ధళ ధళ ద్విమల దంతాంచిత
ఖండసిద్మిత కర్ణ కుండలమనఁ
ప్రాగ్వధూటీకర భాసమానవిలాస
ఫుల్లాభి నవసితాంభోజ మనఁగఁ
విరహ బాధాభినివేశ నిర్యత్పుష్ప
పతికకు ముక్తాత పత్రమనగఁ

గీ॥ కుముద భేదన మదనార్త సముదయాంగ
దళన తిమిర నివారణ తపనతాప
హారణ సరసిజ ముకుళన కరణమైన
సితకిరణ బింబ ముదయించెఁ జెలువుదోప.

చం॥ కలువల నవ్వఁజేయుచును కాములనంగ్రుశిఖింపఁజేయుచున్
జలనిధిఁబొంగఁజేయుచును చంద్రికలన్ వికసింపజేయుచున్
లలిత సరోజపాళులకు లక్ష్మిని బాపుచుఁ జక్రవాకపం
క్తులభయమొంద జేయుచువిధుండుదయించెనుతూర్పుదిక్కునన్

ఉ॥ చీకటి గుంపులందొలఁగఁజేయుచు నిద్దపుఁబాడు వెన్నెలన్
కోకములార్తినొందగఁ జకోరములన్ రమియింపఁజేయుచున్
చాకచకీ ప్రభాకలిత చంద్రమణీ శిలలన్ సితాంబువుల్
జోకసృజింపుచున్ విధుఁడుచోద్యముగానుదయించెఁదూర్పునన్.

కం॥ రవి దోషాగమనము తా
నవిరళగతిఁ గాంచిచనియె, నక్కట శశివే
దివి నుదయమందె నట్టులె
భువిని కళంకికిని శంక బొందము నెమదిలోన్.

గీ॥ గగనమను వాపియందు చొక్కాటమైన
పుండరీకంబొ యిదియనఁ బొంకమైన
మారనారాచశాణ సంపదలుదాల్చు
చంద్రబింబంబు తూర్పున జగ్గుజూనె.

గీ॥ గగనమంబుధి, నురుగు రిక్కలు, చొక్కాట
మైనఁదెలి దమ్మి శశి, తదభ్యంతరమునఁ
జూడనొప్పెడి నీలిమ చొక్కమైన
గండుతుమ్మెద యన నింత కాంతిఁబూనె.

గీ॥ ఆకసంబను శాణంబు నందు చొక్క
మైన గంధము రాశిగా నలవరించి
నడుమగస్తూరియుంచిన బెడఁగుదోపఁ
చంద్రబింబంబు తూర్పున జగ్గుబూనె.

కం॥ ప్రణవము కందర్పాగమ
మున, కంబర ఘోణికిని సముజ్జ్వల దంష్ట్రా
భినవాంకురము, తమోవా
రణసింహము ప్రాచియంకు రాజుదయించెన్.

కం॥ కరనఖరంబులఁ దిమిరో
త్కర కరి కుంభములు వ్రచ్చి తారాముక్తా
వరమణులు జల్లి తూర్పున
గిరిగుహాలోనుండి చంద్రకేసరి వెడలెన్.

చం॥ అరుణశరీరమూని యుదయంబయి మిత్రుఁడుగానరామిఁదాఁ
గరములుసాచి పద్మినిని కౌఁగిటఁజేర్చఁగఁబూనినన్ సుధా
కరుడని(మోముమోడ్చె,నల కాముకుడున్ తెల తెల్లబోయె)దా
మురిపెముసవ్వసవ్వెను కుముద్వతి(యింతయుఁజూచియాంతటన్

ఉ॥ కాదిదినిండు సీరనిధి కాదిదిచుక్కలు ఫేనభంగముల్
కాదిది చంద్రమండలము గట్టిగ పాముల రేణిచుట్టయే
కాదిది చిహ్నమిలిను; సుఖంబున నిద్దురపోవుచున్న హా
శ్రీదయితుండు; పామరులు చిత్తమునన్ గణుతింప లేరయో.

ఉ॥ కొందరు చెప్పిరంకమని కొందరువారిధి పంకమందు న
న్నొందురు కొందరందమరు గొప్పమృగంబని కొందరంద్రు భూ
సుందరిఛాయయంచు; శశి సుందర చిహ్నముకాదుకాదురా
త్రిందజుపైన చీకటిహరించి గుదిర్చెను కుక్షిలోపలన్.

గీ॥ కవ్వలనేరు లనేక ప్రకారములను
నెలను నెలకొన్న నీలిమంబలికిరేను
చక్కగాఁ జెప్పెదము శివస్యందనాంగ
కలన నంటిన మధ్యంపుఁ గజ్జలమని.

గీ॥ ఇది కురంగముగాదు కాడితఁడు చంద్రుఁ
డరయ మన్మథుఁడను మాంత్రికాగ్రణి యుప
జనముపై జల్ల నల్లని సరస ఘుటిక
బెట్టియుంచిన పజ్రింపుఁ బెట్టియ యిది.

గీ॥ రాజబింబంబునందు సారంగముండు
ననుట సత్యంబుగాదు తథ్యంబు మేము
జెప్పెదము రోహిణీ కుచసీమనుండు
వచ్చి కస్తూరిశశియెదపైని యొప్పె.

గీ॥ యామినీ పూర్ణతిలకా! సవాధరంపు
రచనకై బ్రహ్మ నీయుదరమునఁ బొదలు
నమృతసారంబు దీయఁగ నచటఁదోచు
గర్తమదిగాని కాదు మృగంబు చంద్రి.

కం॥ యామాకీతి మారనారా
చారభటీధాటికులికి యమృతాంశునొగిన్
నారామృతధారావా
క్సారస్యము ముద్దుగుల్కఁగా వర్ణించెన్.

క॥ జాబిల్లి వచ్చుముచ్చట
లా బిల్హణుఁడిటు లమృత లహరిరాఁబలుకన్
ఆబిబ్బోకవతీమణి
తాంబులకలు మేన సద్భుతంబుగఁ గదురన్.

వ॥ గ్రింధావలోకనంబు చాలించి కించదంచత్కౌలకించితయై యిట్లని వితర్కించె.

ఉ॥ అంధుడు బిల్హణుండు తన యామ తెరచాటుననుండి నీవు స
ద్గ్రంధము లన్నియున్ చదువఁగావలె నీతడు బుద్ధిభూత వా
తాంధయ సార్వభౌముఁడని తండ్రి విధించిన నమ్మియుంటి; జా
త్యంధుఁడ యేని యీతఁడు సుధాంశుని గాంచను శక్తుఁడెట్టులౌన్.

ఉ॥ నెయ్యము తోడఁ జెప్పెనని నే మదినమ్మితిగాని యిట్లు మా
యయ్యయు సత్యవాదియని హా! యెఱుగంగద, తాతకేమి నే

నెయ్యుడఁ దప్పు జేసితినొ? యీగతి వంచన మాచరించె పెన్
దయ్యముఁ రీతి నేమనుగు దైవము నాదురదృష్ట మయ్యయో.

క॥ కాలత్రయమందును గురు
లాలిత పదపద్మములకు లలిమ్రొక్కి తదీ
యాలఘువిధి విద్యాపరి
శీలన గావింపుమనుచు శిక్ష విధించున్.

గీ॥ చదువువేళను గురుపద జలజములకు
మ్రొక్కి చెంగటఁ గూర్చుండి ముదముతోడఁ
దన్ముఖంబున తనదృష్టి దార్చివార
లుచ్చరించెడి రీతిఁదా నిచ్చ జేర్చి.

ఉ॥ చెప్పిన యర్థమెల్లఁ దన చిత్తములోనిడి యుక్తిదోచె నా
యొప్పగురీతిచే నడగి, యుత్తరమిచ్చినవారి యానతిన్
(దప్పక తప్పుదిద్దుకొని తా బహుధా ధనధాన్య సంపదల్)
మెప్పుగనిచ్చుచున్ జదువమేలగునంచు విధించుశాస్త్రముల్ -

గీ॥ ఇట్టి విధిపూర్వకంబుగా నేను జదువ
నైతి మాయయ్య మాట తథ్యంబటంచు
నిపుడు చూచెద బిల్లాణుఁ డెట్టివాఁడో
యని మనంబునఁ దలపోసి యంబుజాక్షి.

వ॥ వరిశభంగమైనఁ గానిమ్మని దిగ్గనలేచి తత్తరపడుచుఁ
బాత్రంబుగట్టిపెట్టి దిట్ట యగుఁ గాన తెరయొక్కించుక

యొరజేసి ముద్దుమొగము గానుపించుచుండ.

మ॥ కనియెన్ కన్నియ చంద్రసుందరముఖున్ కంజాతపత్రాక్షునిన్
కనకాంచన్మృదు దేహుఁగంబుగళు ముక్తాచాకచక్యప్రభా
ఘనుఁ, గంఠీరవమధ్యు నాబృథులవక్షస్కున్ మణీహారకం
కణ కర్ణాభరణాంగుళీయక కనద్గ్రైవేయునిన్ బిల్హణున్.

కం॥ అత్తఱి చిత్తరిమీఁదన్
చిత్తభవుండార్చి పూవు సింగిణిచేతన్
మొత్తముగ గుప్పివిడఁచెఁ త
త్తఱ మను తమ్మితూపులను, తత్కావియున్.

వ॥ పొడుపుగుబ్బలి శిఖరంబు పిమ్మటనుండి కొంతగన్పట్టు శారదరాకా చంద్రబింబంబు తెరఁ దెమరుంగున నొక్కించుక గనఁబడు మగువ నగుమొగముఁగని యిట్లని వర్ణింపఁ దొడంగె నది యెట్టిదనిన.

చం॥ పరువపుఁజంద్రుఁడో సొగసుపద్మమొ యద్దమొ నెమ్మొగంబొ హా
స్మరవిశిఖంబులో (సరసిజంబులొ చేఁపలొ కన్నులౌర! బం
గరు కలశంబులో లికుచ కమ్రఫలంబులొ చన్నులో భళీ
మెఱుపొకొ లేక కుందనపు మేలిమితీగయొ మేనివింతయో?.

ఉ॥ కాదిది మోముసత్యము మృగంబెడఁబాసిన చంద్రబింబమే
కాదిది చన్నుదోయి సుధఁ గల్గిన కాంచన కుంభయుగ్మమే

కాదల కాకదంబమిది కన్గొన మన్మథశస్త్రశాలయో
కాదిది కన్నుదోయి యువకాండజ మతంగజ శృంఖ

ఉ॥ సంతమసంబు చందురుఁడు చాపము కల్వలు పల్లవం
వింతశుకంబు నాకసము వీణియ బంతులు భూమి ర
త్యంత మనోహరంబులగు నంబుజహంసలు కామ
కంతుఁడు స్రంతరించి యొసకంబుగఁ గాంతస్రృజంచె

చ॥ చెలి చనుదోయి మధ్యమునఁ జిక్కిన చిత్తము రాప
జ్వల కషణంబునన్ నిలువఁజాలక పోయెనో నే ని
జలనిధిలో మునింగెనో కా? జవ్వని యౌవన కాన
గల మదనుండు దొంగిలెనో గాక యెఱుంగగ వ

చం॥ చెలియ మొగంబు గన్గొనినఁ జెప్పగ నేటికిఁ జంద్రబి
కలికి మిటారి కన్నుఁగవఁ గాంచినఁ గల్వల నెంచ వ
లలన విలాసపు బల్కులన్ విన వీణియ నాలకింత
చెలి చనుదోయి జూచినను చిత్తము నీరజకోశ

వ॥ అని యిత్తెఱంగున చిత్తజాయత్త హృత్తా
బిల్హణుం డుగ్గడించిన నచ్చంచలాక్షి యక్షీణరాగయై
నారవిందంబు తెరిచూచి తొడిబడి తోడనె పయింబ
లుండునో యతని మనంబును మనంబెఱుంగదు గదా
రించి యవ్వల నొక్కరమణీయ శయ్యాతలంబునఁ బడి
పుంఖంబులై (చక్కెరఖాణంపుఁ గంఖాణు) బాణంబు
దోఘాయమానాంగియై యిట్లు నక్కొణింప దొడంగె.

ఉ॥ నిండిన వేడ్క నన్ గలసి నిద్దపు గెంపని మోవి జాళువా
గిండులటంచుఁ జన్నుగవ కృష్ణ మణిద్వయమంచు కన్నులున్
మెండగు మౌక్తికంబులని (మేల్ రదనంబులఁ జూచిమెచ్చనే)
దండఁ జరింప నైతిఁగద దైవమ! విద్యయితండు చెప్పగన్.

కం॥ (ఆచార్య పాదపూజల
నేచాయను చేయవలయు నిపుడాతని వా
ఙ్మోచాఫలరుచినలరెద
నాచిత్తముపల్లవింప నయవినయగతిన్.

కం॥ గురుదక్షిణ యొసఁగెద నా
గురువునకున్ కనకకలశకుచపరి రంభం
బురువడి యామనచిత్తం
బెఱుగఁగదా నాదుభాగ్య మెట్లున్నదియో.

గీ॥ లక్షణంబు దెలిసి లక్ష్యంబు దెలియని
చదువదెంత నేను జదివినట్టి
రతిమాస్యమునకు నితనితోఁ బురుషాయి
తాదుల రమింప నగునుగాదె.

ఉ॥ ఇంతియుకామ నా యిపుడు హెచ్చుగ వచ్చునివింటిజోడు క
ర్ణాంతవికృష్ట పుష్పధనురాహిత కౌసుమ బాణజాల మ
త్యంతకృతాంత ధోరణుల సక్కట నాపయిఁ గుప్పజొచ్చె నీ
వంతమరంతమయ్యె బలవంతము దైవము చింతకంతకున్.

ఉ॥ చల్లనిగాలి తేరు జలజంబులు గోలలు పువ్వుచోక్కమో
విల్లు, మధు వ్రతౌఘములు వింటికి నారి శుకద్విజావళుల్
బల్లిమలైన పోటరులు భావుక వృత్తులనుండ నీకు నేఁ
జెల్ల; ననాథ బాలికలచిక్కులఁ బెట్టుట మేలె మన్మథా

మ॥ అలపద్మాలయ నీకుఁ దల్లియట పద్మాక్షుండు నీకేమగున్
భళి(రా పద్మభవుండు సోదరుఁడగున్) పద్మంబులస్త్రంబులై
విలసిల్లుంగద; పద్మబాణుఁడవనన్ విఖ్యాతిజే నొప్పి భూ
స్థలిపద్మాస్యల నేచుటొప్పగునె? లోఁజర్చింపుమా మన్మథా

ఉ॥ నీజనకుండు దీనులను నిత్యముఁ బ్రోచు నభీష్టదాయియై
నీజనయిత్రి కన్గడల నెట్టనఁ జూచిన నాశ్రితాళికిన్
రాజిలు సంపదోఘ మదిరా మదిరాక్షులనేచు బుద్ధి నీ
కీ జగతిన్ ఘటిల్లుటకు నెయ్యదికారణమయ్యె మన్మథా.

ఉ॥ హా మదనాభవచ్చరిత మక్కట చిత్రములోఁ(దలంచినన్)
సోమునకీవు నిత్యము త్రిశుద్ధిగ శత్రుఁడవంచు నమ్మినన్
సోమునితోడుతన్ విరహశోషితయోషిదు దీర్ఘవేదనా
క్షేమము నెట్టులొందెదవో? శ్లేష పదంబున నో మనోభవా.

మ॥ యలగోల్పిల్కల గుంపునంపిపిదపన్ హేరాళమైనట్టి కో
కిలపౌజుంబురికొల్పిమున్నట మతాఘేయంచుఁబూసింగిణిన్
బెలుచన్ దుమ్మెదనారిటంకృతులుబల్బీరంబుతోఁ జేయుచున్
వలరాజిప్పుడు నాకయింగవియఁ దా వచ్చెంజుమీహా విధీ.

చం॥ ఒకతఱి నీలకంఠునకు నోడియనంగత(జూనె మన్మథుం
డు కుతలమందటంచు సుజనుల్ వచియింతురుగాని నిత్యమున్
ప్రకటవియోగలోకములు బాధలుబొందగ(బట్టి చంపుద
ర్పక ఘన నీలకంఠపరివారిత నొప్పదె చిత్రమక్కటా.

ఉ॥ మేడ గవాక్ష మార్గముల మొందుగ నిండిన పండువెన్నెలల్
వేడిమి కుప్పతెప్పలుగ విప్పగు నిప్పుల కుప్పలట్లమే
న్వోడిమి తూలజేయుతఱి బొంగుచు గబ్బిమరుండు నాపయిన్
వాడిమెఱుంగు కెంజిగురు వాలొరదూయుచువచ్చె నార్చుచున్.

చం॥ సదయుడుగాక కాకలను చాలకృశించుచునున్న నాపయిన్
గొదగొని యార్చిపేర్చి బలుకోపమునన్ వలరాజువచ్చి శా
నదెపదనైన కెంజిగురుటాకు కఠారి బిరానదూసి నా
యురు మిటారియబ్బుర పుటుబ్బులగుబ్బలగ్రుచ్చెనక్కటా.

ఉ॥ తీరని మారుబాణముల(దేకువదూలిన నా యవస్థలన్
కీరమవేగ నోమధుర గీరమ చోరుసితోడ జెప్పుమా
యూరక సజ్జనుల్ పరుల నొందిన యాపద దోతురక్కటా
కూరిమినిన్ను(బెంచితి నకుంఠిత నిర్దయతన్ వసించెదే.

మ॥ చెలియల్ దగ్గరలేరు, మారుడనుకార్చిచ్చిత్తరిన్ నాపయిన్
బలుఫీకన్ గదిసెన్ శరీరము పయిం బాటిల్లు పూదండలు
జ్వలకీలిత్వము బూని కాల్పదొణగెన్ శిక్యాంబుగాడింకిటన్
నిలువం దాళగజాల(జాలమవిలో నిర్మోహినైతే విధీ.

ఉ॥ కోటబిరాన కప్పురపుఁ గుమ్మెద తోర్కె దలేక తెంపునన్
చేరగరాని వెన్నెలను చిప్పునఁజొచ్చెద గాక మల్లెపూ
ల్గ్రాలిచికట్టి దండల సుకుత్తుకఁగట్టెద నిట్లుగానిచో
వారక మావికొంజిగురు బాకెవ రొమ్మున గ్రుమ్మఁజూచెదన్.

గీ॥ అనుచుఁ జింతింప బిల్వాణుండనియోఁ దరుణి
ని జెళుకుచూపు బాణముల్ నిండి నాదు
మేనఁదాపంబు రెట్టించె గాన వేగ
వచ్చి యధరామృతంబిమ్ము వాంఛదీర.

కం॥ నెలతమ్మి పూవులకు తా
తలమసి చిరునగవుగులుకు తాటంకయుగో
జ్వలదీప్త కపోలంబగు
కలికీ నీమొగముఁజూపు గారవమొప్పన్.

కం॥ కలకల నవ్వమ శారద
జలజ జలజవైరిబింబ చకచకదీప్తుల్
తొలఁగింప సొంపునింపెడి
కలికీ నీ మోముఁజూపు గారవమొప్పన్.

కం॥ గిర గిర చక్రము లనఁగా
దిరుగుచు మధ్యమున గండు తేటులు గలమే
ల్సరసిజములనన్ చెలువగు
తరుణీ కన్దోయిముద్దు దయసేయఁగదే.

కం॥ ఒరపైన కల్వలనఁగా
సిరి గులుకుచు ఖంజనముల చెల్వమిుంచున్
తరచైన జగ్గుగలిగిన
తరుణీ కన్దోయిముద్దు దయసేయఁగదే.

కం॥ అద్దములనగా తల తల
నిద్దపు నిగ్గులను జగ్గునించుచు చాలా
ముద్దులు గులికెడి చెక్కులు
ముద్దియ ముద్దాడనిమ్ము మొనసిరతులలోన్.

కం॥ సరసమయి జంబుఫల సుం
దర భావము మించి మదన తాపజ్వర సి
ద్ధరసంబనఁ దనరెడి సుం
దరి నీ యధరామృతంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ సరసంబై విద్రుమముల
దరముచు మార్దవ విలాస ధాళధళీ పూ
ర్ణరుచిర శోణద్యుతిగల
తరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ ధరలోన సుధా మధు శ
ర్కరలన్ మాధుర్యసిద్ధకథ వితథముగా
బిరుదువహించిన నీదగు
తరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ పరువడి తనరక్తిమ ముం
గర ముత్యము పద్మరాగ ఖండద్యుతిచే
సిరిగుల్కు తళ్కు గల్గిన
తరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ తరుచుగ తమిచే మిక్కిలి
గరచిన నను"ముంచ ముంచ కరుణాకర తే
చరణాభ్యాన్నమ" యనుచున్
తరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ "సరసయుతం కురు బింబా
ధరపానం కుచయుగేతు త్వన్నఖరాగ్రైః
ఛురిత" మ్మని బెగడు పడుచుఁ
దరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ పరిరంభణాదులకు దే
వర లక్ష్యముఁ జెప్పుమనుచు వాంఛింపుచు నా
దరమునఁ గౌగిటఁజేర్పుచుఁ
దరుణీ యధరామృతంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ కరసంగ్రహణేచ్ఛ పర
స్పరదేశము లాక్రమించి సంధి రహితతన్
దొరలవలె నాము కవిసిన
తరుణీ నీ చన్నులంట దయసేయఁగదే.

కం॥ అనవిని వనజాయత లో
చన సార్థకమయ్యె నాకు చక్కందనము బి
ల్హణుఁడంగీకరణోక్తుల
నను పార్థనగాఁ జేసెననుచు నప్వు మొగమునన్.

వ॥ మహార్హ శయ్యాతలంబుననుండి లేచి సవిలాసంబుగాఁ జనుదెంచి బిల్హణు పర్యంక సమీపంబునఁ బగడపు స్థంభంబు చాటున లజ్జావనత వదనారవిందయై నిలచిన నతండిట్లనియె.

కం॥ స్థంభమున చాటునిలుఁవకు
మంభోజదళాయతాక్షి యంగజుఁడిదిగో
స్థంభంబున సాత్వికము
జృంభితముగఁ జేసె నహహా చిత్రముగాదే.

కం॥ పగవారల చే పట్టగఁ
తగవా మగువా భళీయధర బింబముతో
వగబూనిన వగతో నా
బిగి కౌగిటలోన డాగు భీతిల్లకుమా.

ఉ॥ తాళగఁజాల మన్మథుని ధాటికి బోటియిదేటి వింత రా
వే లలనాలలామ వినవే గురుధర్మము దేహమర్థమున్
తీలక నిచ్చుటే సకలదేవహితంబని విందువేగదా
చాలిక చాలుసిగ్గుపడి జాణవు జాగొనరింపమేలటే

చం॥ అని తనకేలుసాచి జలజాసన హస్తముబట్టి పాన్పుపై
నునుప నొకింతసిగ్గుపడి యొప్పులకుప్ప మొగంబు వంచినన్

మనముసనుబ్బియుటనిజమె మాయని, ఘనుని మూర్ఛి పేర్చి తా
మనసిజుఁడిప్పు డిద్ధర సమంబుగ సేయగజూచె నేటికిన్.

వ॥ రమణీమణిశిరోమణీ పంచశర శరపరంపరల పరితప్తుండ నైతి. యధరామృతంబు గ్రోలంగనిమ్ము. వచస్సుధల శ్రవణేంద్రియ పరితాపంబు నివర్తింపఁజేయుము. జృంభిత శాత కుంభ కుచ కుంభపుంభావ శరీర శరదాభ పియూషంబున దేహదాహంబు మాన్పుము. మన్మథ మహారాజరాజధాని నభిషిక్తుం జేయు మింకం జిక్కులం బెట్టిన తాళంజాలఁజుమీ యని గద్గద కంఠుఁడై చోరకవీంద్రుఁడు దైన్యంబునఁబల్క, యంత

కం॥ చక్కెరబొమ్మ చోకాటపుఁ
జెక్కుల నఖరేఖలుంచి చిరునవ్వొలయన్
నిక్కముగా ఘురితంబిది
చొక్కముగాఁ దెలియుమనుచు సుందరికనియెన్.

కం॥ గబ్బిమెరుంగు చనుంగవ
నుబ్బుచు నంగుష్ఠనఖము లుంచుచుఁ బలికెన్
గుబ్బెత లక్ష్యంబిది కను
ముబ్బరమగు నర్ధచంద్రి మురుతర యుక్తిన్.

కం॥ చనుగవ క్రిందట తదయుఁ
దన వేల్గొరుంచి మీద తరుచుగ నాల్గిం
టను గ్రుచ్చి మయూర పదం
బున కిడిలక్ష్యంబు తెలియు ముగుదా యనియెన్.

కం॥ వాలారు గోరులన్నియు
బాలామణి చన్నుదోయిపై నిడి యనియెన్.
హేల శశప్రుత లక్ష్యము
లీలావతి యిది యటంచు లేనగవొప్పన్.

కం॥ ఉత్పల దళలోచన యిది
ఉత్పల దళమనుచు నొదివి యూరుస్థలులం
దుత్పలక దేహుఁడై ర
క్తోత్పలరుచు లీను గోరు లొయ్యన గుచ్చెన్.

కం॥ వనిత యధరాధరము ప
ల్మొననొక్కి లతాంగి కనియె ముద్దులగుమ్మా
మనంబునను ఛూణక మిది
యని తెలియుము లక్ష్యసరణి యనువుగ ననుచున్.

కం॥ కలికి చోకాటపు డా చె
క్కిలి నొక్కి యతండు బలికె కీరవచన వే
తెలియుము లక్ష్యము దీనిం
బలుమరు మదిలోఁ బ్రివాళ మణికి సరసతన్.

కం॥ కెమ్మోవి నడుమఁ డిలకము
నెమ్మినతండొనరఁజేసి నెలఁతా లక్ష్యం
బిమ్మెయిఁ దెలియఁగఁదగు తిల
కమ్మన కిది శాస్త్రమనుచుఁ గడువచియించెన్.

కం॥ చరణంబులఁ జరణంబులు
కరముల కరములును నెమ్మొగంబున మొగమున్
సరి బిగ్గ కౌగిలింపుచు
తరుణికి తిలతండులంబు తగఁదెల్పెరతిన్.

కం॥ అలరుల పాన్పున నెనరుగ
చెలియను తమికొద్ది నేర్పుచేఁ గౌగిటిలో
పలఁబెనచి క్షీర నీరము
నెలఁతా యిది తెలియుమనియె నెమ్మనమందున్.

కం॥ అలరుల విలుదోర తరితీ
పులఁ జెలిఁ దొడ కడను నిలిపి పొలఁతుక కనిమే
లలియూరులఁ బిడించుట
నలఁతిగ నూరూప గూహమగు వినుమనుచున్.

కం॥ తన కనుఁగవఁ జెలికనుఁగవ
తన నుదురుం జెలియనుదురు తన వదనము భా
మిని వదనము పై పైనిడి
యనియెన్ బాలా పికాఖ్యమని సుందరికిన్.

ఉ॥ ఆరమణీ శిరోమణికి నారసికాగ్రణి మన్మథాగమో
దారవిలాస రమ్యమయి తద్దయునొప్పెడి బాహ్యకేళి, యా
తీరున లక్ష్యబోధనము తేటగఁ జేసెదనంచు సల్పి కాం
చీ రమణీయదేశముఁ జేర్చి కరాంబురుహంబు నేర్పునన్.

గీ॥ చోరుఁ డెప్పుడు తనదు హస్తారవింద
మాత్మ కరమునఁ బట్టెనో యపుడె భయము
స్తంభరోమాంచ దైన్యముల్ తరుచుదోఁచె
యుక్తమా భీరువులకిది యుక్తియందు

ఉ॥ చోరుడుబట్టి చేతులనుజూడుముచూడుమటంచుగ్రమ్ముచున్
గోరులు చన్నులన్ బసిడి కుండలుగొన్నను మేనెఱుంగదా
భీరువు యుక్తమే యతఁడు పేరిమికాంచి సడల్చి తిన్నగా
తోరపుఁజేల మూడ్చుతరి దోఁచు ప్రమోదముఁ జెప్పశక్యమే
ఆ రమణీ మణీ మణికి హాయది యుక్తముగాదెయెంచినన్.

గీ॥ కలికి పర్యాయమునఁ బరాక్రమము జేసి
యలసి తలతలమని ముద్దుగులికి కన్ను
దోయి యఱమూయుచును వలదోయి విడువు
విడువు మ్రొక్కెద నని ప్రియు నొడివె రతిని.

సీ॥ కెమ్మోవి యానినఁ గెమ్మోవి యానుచుఁ
కౌఁగలించిన తాను కౌఁగలించు
గోరులుంచినఁ దాను గోరుల నుంచుచు
గిలిగింతలిడ గిలిగింత లిడుచు
చుంబనంబొనరింపఁ జుంబనంబొనరించు
దైన్యమొందిన తాను దైన్యమొందు
బంధనంబొనరింప బంధనంబొనరించు
మణిత మిచ్చిన తాను మణిత మిచ్చు

గీ॥ విచ్చు మెచ్చిన మచ్చిక పచ్చు మెచ్చు
సడలి కౌగిలి కౌగిలిసడలుగాను
రమణి తొలికూటమున నతిప్రౌఢ కరణి
మెప్పుగొనియెను రతిని నామేటిపలన

కం॥ పురుషాయిత రతి సలిపెడు
తఱిఁ బాదద్వయమునందు తగ నెగిరెడు సుం
దరి జడ శిఖి యొనర్చెన్
మరుచే చుబుకమనగనది మధురంబయ్యెన్.

కం॥ పతి కంఠ హంసరవముల
సతి గళజ కపోత నినద స.తతిచేతన్
ద్వితయాను సరణమున మద
వతి కుచచక్రములు కొంత వడకం జొచ్చెన్.

సీ॥ కస్తూరి పంకంబు ఘనమైన జోడుగా
పృథుల నితంబంబు కిదముగాఁగ
బలసిన కోడెగుబ్బలు హయంబులుగాఁగ
కాంతమౌ భ్రూలత కార్ముకముగ
చూపు దృష్టులె శరాసారంబుగా నను
రక్తియే మద కుంజరంబుగాఁగ
కాంచికా కంకణక్వణనంబె భేరికా
శంఖకాహళ మహాశబ్దములుగ

గీ॥ నఖర దంతక్షతములు మేన క్షతములుగ
రాజకన్యక క్షత్రి ధర్మ మహితయగుఁ
గాన సంగ్రామ సమయంబుగాఁగ నుపరి
సురతముంజేసి యెంతయు సొంపుమీఱె.

కం॥ గిరులు గడ గడ వడంకెఁ
ధరబిట్టదరెఁ శశాంకుఁదారలుగప్పెఁ
పొరియంబర మిట్టట్టులై
యొరగెను చెలిలేచి సురతమొనరించుతఱిన్.

సీ॥ నెమ్మోము తమ్మిపై నిద్దంపు కుంకుమ
మఱి చెమ్మటను కొంత కరగిజారె
చెక్కుటద్దంబులఁ జొక్కమౌ మకరికా
పత్రముల్ నఖముల భంగపడియె
తోరంపుమోవి లత్తుక కన్నుదమ్ముల
నొక్కింత దవిలి కెంపెక్కవయ్యె
మేలైన గొప్ప ముత్యాలహారంబులు
చిక్కని చన్నులఁ జిక్కుబడియె.

గీ॥ కొప్పు సడలఁగఁ జీకటి గప్పుకొనియె
నలత నిట్టూర్పుగాడ్పుల నందమైన
మోవితలిరాకు గందె నమ్ముగుద సొక్కి
ప్రియుని యెదమీఁద వ్రాలెఁ బేరిమి దలిర్ప

గీ॥ కన్నులఱమూసి యొకయించుకయును దెరచి
కొప్పువీడంగ నిట్టూర్పు గుంపులొప్ప
చెమట చెక్కుల నుదయింప రమణునెదను
వ్రాలు నీలాల కల యధరంబుగ్రోలు
వారి భాగ్యంబువర్ణించు వారు గలరె.

చం॥ మరునిరణంబునన్ జయము మానతఁగాంచిన చన్నుదోయిక్రి
నరమణి తారహారములు, వాతెర కొప్పగు వీడియంబు, చె
చ్చెర జఘనస్థలంబున కుఁజేలము చేతుల కంకణంబులుం
దరుణి యొసంగి వీడెనపు, తాను సిగన్ వెస గప్పె నుక్తమే.

కం॥ పురుషాయితాది రతులం
దరుణీమణి కన్యయయ్యుఁ దా ప్రౌఢగతిం
మరుకేళిఁదేల్చె బిల్హణు
నరయగ శాస్త్రంబుచదివి నదిహేతువుగన్.

సీ॥ బంగారు బిందెలపైఁ గెంపురవలన
గుబ్బచన్నులఁ పచ్చిగోరులొప్ప
చివురాకుపై ముద్దు జిల్కనొక్కులనంగ
కెమ్మోవిపై బలుకెంపులొప్ప
పసిడి చొక్కపుఁ దిమ్మపై ముత్తెములనంగ
చెలఁగి మోమునఁ జిఱుచెమట లొప్ప
అరవిచ్చు తమ్మిలయందులే యొడనఁ
గన్దోయిపైఁ దామ్రకాంతియొప్ప.

గీ॥ చిక్కుబడినట్టి ముత్యాల చేర్లు విడిన
కొప్పు కరగిన కస్తూరి ఘుమ్మురనుచు
జారుపూదండలు విలాస సరణిఁబూనఁ
గాంత వింతగ నొప్పె నత్యంతమందు.

కం॥ ఇక్కరణి నాయకాగ్రిణి
యక్కరి గమనయును కోర్కులలరఁగ రతులన్
సొక్కిరి మన్మథుఁ డత్తఱి
చక్కెర విల్ నారిడించె సమయజ్ఞతచేన్.

గీ॥ తావి మిగిలి మేలి తావిపూతలదొన
కవయ మిగిలి యుండె గమ్మవింటి
దొరకు; నిద్రముంపుదొట్టినఁ గౌగిలి
సడలి నిద్రఁజెందెఁ జంచలాక్షి.

వ॥ ఇట్లు బిల్వాణ యామినీ పూర్ణతిలకలు క్రీడించి పంచ
శరుఁ గృతార్థుఁజేసి సుఖంబున పూసెజ్జ నిద్రించునంత.

చం॥ అనయ మటంచు భీతిలక నాత్మల నమ్మకచెల్ల పీరలే
యనువున మేము గన్గొనఁగ నద్దిర సమ్మద ముల్లసిల్లగా
మనసిజు కేళిఁజేలిరని మాటికి మాటికి విస్మయంబుచే
తను తలలూచెనోయనువిధంబున లోలము లయ్యెదీపముల్.

ఆ॥ వె॥ చోరుసాహసంబు సుందరి తెలుపును
రాజు దెలియనేమి యోజయగునో.

యనుచు నెల్ల బాటునందెనో యని పొందు
భావమూనె దీప పఙ్క్తులపుడు.

ఆ॥ వె॥ గెలిచె గెలిచె గెలిచె యలరు విల్దొరయని
సంజ్ఞచేతఁ బొగడు చందమునను
మొరసె తామ్రచూడము లత్యుప్తులకు గుండె
ఝల్లుమనఁగఁ గోరి యుల్లసిల్ల.

గీ॥ మునుపు మిత్రాధికారాంతమున మహోద
యంబుఁ జూనితి దోషాకరాత్మ వృత్తి
నతడు పూర్వాద్రి సింహాసనాధి రూఢుఁ
డైనతఱి నుంచరాదని యబ్జుఁడరిగె.

కం॥ మునుపటి యట్టులు ద్విజ రా
జునకుంగడచనియె నుండఁజొప్పగునే యీ
యనువున మనకని తొలఁగెనొ
యన సద్గణ మపు డదృశ్య మయ్యెంజాడన్.

ఉ॥ గాంగదళత్స రోజముల ఘుమ్మను తావుల నోలలాడి సౌ
ధాంగణ పుష్పశయ్యల సుమాస్త్రని కేళుల వ్రాలినట్టి ప్రౌ
ఢాంగ నిదాఘమూర్ఛ కుసు మావనతద్రుమసీడసుప్తవై
హాంగము మేలుకొల్పుచు(నహర్ముఖ)వాయువులొప్పెనత్తఱిన్.

గీ॥ లోకమునను తమము లుప్తమై చన శుద్ధ
భావమూని యొప్పె భవ్యగతిని

యుక్తమిది యనంగ నొప్పు నెట్లన నారిఁ
గానవచ్చు నప్పుడైను తెలివి.

కం॥ మందేహా దేహాబృంద
స్యందదుద్రిది రౌఘ మాకసము ముట్టిన యు
ల్లాదముగ రక్తభావము
మందముగాఁ దూర్పునందు మహితంబయ్యెన్.

ఉ॥ దగ్గఱ సూర్య రథ్యముల ఛాముగనుంగొని తూర్పుగట్టుపై
నగ్గలమైన కోపమున నయ్యెడ ధాతుమయస్థలంబులన్
నుగ్గుగ జేసి మింటికిఁగనుంగొనఁ జిమ్మెనొ సైరిభంబునా
జగ్గుగ బ్రాచియందు జగజంపగు కెంపువహించె సొంపుగన్

కం॥ అరుణుఁ డుదయించెఁ బ్రాగ్ది
క్తరుణీ మణి సమయధవుడు తనుగలయుగ రా
శిరమున శోణమణీ మం
జరి భూషణమిచ్చినట్లు సహారక్తముఁడై

కం॥ కరములఁదన్ ద్విజరాజా
దరమున నవ్వించి పాదతాడనజేసెఁ
నెరి నద్విజుడన యని ముఖ
ము రహిఁ కుముద్వతికిఁ జిన్నబోయెఁ మిగులన్.

కం॥ దినసాధి నాయకుండ
య్యావ సరమున నుదయమంద నందెను లోకం

బవితథ తేజము యుక్తం
బవు నిది భువనాప్తుఁడాతఁడైన కతమునన్.

కం॥ ఇనుఁడుదయించిన చక్రము
లనుపమ జీవనముబెరసి యామోదముతో
నెనసెన్ సరసులు సంతస
మునఁ కర్మఠ జనములొప్పె మునుముఱ ధరణిన్.

కం॥ అంతకుమున్నె కన్గొని
తాంతమహీధరజ బోధతాద్యదావద్యా
నంతరవంబుల మేల్కని
సంతోషము మదినిబొంగ సవిలాసముగన్.

ఉ॥ కన్నులఁ కెంపు మోవిపయిఁగాటుక సొంపును నిద్రమంపుమే
ల్చన్నుల గోర్లగుంపు నరజారినవేనలి జగ్గు పెంపునున్
చెన్నగు తారహారముల చిక్కన వీడిన కోక పెక్కునున్
వన్నియఁబెట్ట పాన్పుపయి వామవిలోచన లేచె ముందుగన్

ఉ॥ వీడిన నీవిబట్టుకొని వింతగజారిన పైట లోపలన్
షోడిమియైన చన్నుగవ ముద్దులు గుల్కగ కొప్పుచక్కగా
తాడనజేయుచున్ నిమర దొట్టునఁకన్గవ కెంపు సొంపుతోఁ
చేడియ పూలపాన్పునకుఁ జొతనునిల్చెను వన్నెమీఱగన్.

వ॥ వలువ చక్కజేసి కలికిచన్నులుచొక్కమైనరవికెసరిది
ుబ్బురంపు కొప్పు దువిమి మొగము కొంతసిగ్గునఁ దలవంచి

మొలకనవ్వుతోడ ముద్దుగుమ్మ గురుశిఖామణియైన చోర కవీం ద్రుని చరణారవిందంబులకు నమస్కరించి యచ్చంచలాక్షి యక్షీణ విలాసంబున నెలరాల పన్నీటిగిండి డాకేలనమర్చి కేళీ మందిరంబు వెడలె నంతటనతండును తగురీతి నిర్గమించి కాలోచిత కృత్యంబులు నివర్తించి యెప్పటియట్ల నిజకార్య కారియై ప్రవర్తించె.

కం॥ ఆ చోరకవీంద్రునితో
నాచంద్రార్కిన నిరంతరానందము పెం
పైచిత్తమందు మించగ
నాచరితతదీయసేవ నై యొప్పారెన్.

ఉ॥ చండ భుజాబల ప్రబల శాత్రవభూరుహ దావవహ్ని కో
దండ ఘనా ఘన ప్రకటదానకళా పరిపోషితార్య స
త్పండిత మండలార్థిగణ భావభవాభ నిజాంగ సౌష్ఠవా
ఖండవిలాస భాసురమృగ్రప్రభు సుక్రమ విక్రమ క్రమా.

కం॥ నిరతాన్న దాన కలనా
పరతన్త్రవి చార చార వర పర తంత్ర
స్ఫురగా హార షడ్గుణి భా
సురశాస్త్రధురంధరత్వ చుంచుక్షేమా.

వినుత సుగుణ జాలా విశ్వ విశ్వైకపాలా
మనసిజ సమ రూపా మానవేంద్ర ప్రదీపా
కనకకుధర ధీరా గర్హ్య వాచావిదూరా
వనజభవమసీమా వాక్య నైపుణ్య భూమా.

గద్య. ఇది శ్రీమదరవిందనాభ పదారవింద మిళిందాయమాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్నూరు
రామచంద్రకవీంద్ర పుత్రాంధ్ర గీర్వాణ
భాషాకవితా సుమనోద్రిశోభనాద్రి ప్రణీ
తంబైన శృంగార సుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను
మహాప్రబంధంబునందు
తృతీయాశ్వాసము.

మంగళము.

శ్రీ శుభమస్తు

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

చతుర్థాశ్వాసము

క॥ శ్రీలావణ్య పయోనిధి
వేలాయిత మోహనాంగ విలసిత రమణీ
కేళీ ప్రవీణ సత్పరి
పాలక శ్రీ గుమ్మడాపు పాపయ్య నృపా.

వ॥ అవధరింపుము.

క॥ ఈరీతిని నక్తందివ
మా రసికాగ్రణిసుఖైక యత్నుండై శృం
గార రస బ్రహ్మానం
దారూఢిని కన్యతోడ నలరుచు నుండన్.

వ॥ అది యెట్లనిన యోగ్య సమాగమంబు జన్మాంతరీయ
సుకృతఫల భాగ్యంబునఁగదా యది గావున నభ్యుదయ ప్రభావుండు
భావభవ విభవ కళావిశేషంబులగు స్పృష్టక విద్ధావ ఘృష్టక

పీడన లతా వేష్టిత వృక్షాధిరూఢ తిలతండు లక్షీరసిరోపగూహన జఘనోప శ్లేషస్త నాలింగనంబులను నిమితక స్ఫురితక ఘట్టిత తిర్యగాఖ్యపీడిత విఘటితోత్తర సంపుట స్పర్ధ ప్రాతిభావ్య శాయికా చుంబన ప్రముఖ చుంబనంబులను ఛురితార్థ చంద్ర మండలక మయూరపద శశప్లుతో త్పలదళ ప్రభృతి నఖక్ష తంబులను గూఢక చూనక ప్రవాళమణి తిలకమణి మాల బిందుమాల ఛిన్నాభ్రక మండలాకృతి యుతకాల చర్వితాది దంతక్షతంబులను పురుషాయితోత్తానవ్యానతాదికరణంబులను, చంద్రకాంత సౌధోపరి భాగంబులను సాంద్రచంద్ర శాలాంత రంబులను కుసుమితారామాంతర్వాసంతికా నికుంజంబులను లామజ్జక మంటపంబులను ససారస కాసార సమీపరమ్య ప్రదే శంబులను స్వచ్ఛంద కందర్ప నిగమాంత రహస్యంబులు కోమ లాస్యకు లక్ష్యప్రదర్శనంబని రమియింపం జేయుచు విలసిల్లు చుండె నంతట కొన్ని దినంబులకు.

మ॥ ఒకనాఁడా మదనాభిరామ నరనాథోత్తంసుఁడానంద సం
వికచస్వాంతతఁ చంద్రశేఖరుని తా వీక్షించి యేకాంతమం
దొకవాక్యంబువచించి చోరకవి యేయుక్తిన్ మదీయాత్మజన్
సకలార్యస్తుత సాహితీ నిపుణ విజ్ఞానందగం జేసెనో.

గీ॥ పుత్రిమైనట్టి యామినీ పూర్ణతిలక
నాటనుండియుఁ గావ్యముల్ నాటకములు

మఱి యలంకార మదనాగమంబులేమి
చదివెనో యిప్పుడు పరీక్ష సలుపవలయు.

కం॥ నారీమణి రామాయణ
పారాయణమున తదర్థ పారీణతఁ బెం
పారిన నామది సమ్మద
పారావారమున దేలు భవ్యమనీషా.

చ॥ అనవిని చంద్రశేఖరుఁడు హార్దమునన్ మదనాభిరామ చం
ద్రుని కనిమెన్ నరేశ్వరగురుస్థితి విద్యల నభ్యసించు భా
మిని కడకొక్క దూతికను మీరలుబంపి తదీయ కృత్యమే
పునవిని యంత బిల్హణుని బోటిని బిల్వఁగఁబంపఁగాఁదగున్.

చం॥ అన మదనాభిరామ నృపుఁడౌనని చెంగటనున్న సత్యవా
దిని యను దూతికిట్లనియెఁ దీవ్రముగాఁజని చూచిరమ్ము బి
ల్హణకవియొద్ద కావ్య సుబలామణి తాఁదెరచాటుజేసి యు
య్యూఁగఁబఠియించుచున్న యదియంచితరీతి నెఱుంగఁగావలేన్

కం॥ అనుచు సెలవిచ్చి పంచిన
చనివేగమ దూతి యపుడు చదువులబడిలోఁ
గనరామివారు, కన్యా
మణియంతః పురముఁజొచ్చి మచ్చిక తోడన్.

సీ॥ నవరత్న కనకాసనమున బిల్హణుఁడుండి
తన తొడమీద సుందరిని నిల్పి

కస్తూరి తిలకంబు సిస్తుగా నుదుటిపై
దీర్చి చెక్కుల నేర్పుదేట పడగ
మకరికాపత్రి నిర్మాణంబు జేసి చ
న్నులమీదఁ గాశ్మీర మలఁది సిగను
పూదండలుంచి యొప్పులకుప్ప యొప్పొనె
మించుటద్దముఁ గాంచుమంచుఁబలుక

గీ॥ మొలకనవ్వునవ్వి లలన యందముఁజూచి
యిచ్చమెచ్చి కౌగిలిచ్చియతని
మోవినొక్కి సొక్కి ముఱియుచు నుండఁగ
జూచె రాజయాతి చోద్యమంది.

ఉ॥ చేరగవచ్చి బిల్హణుని చెంగటనిల్చి తదీయపాదపం
కేరుహముల్ భజించి నృపకేసరి పుత్రికయుక్త రీతి సొం
పారగగాంచి యమ్మ ముదమందగ నేనిను గాంచవచ్చితిన్
చోరుడు విద్యఁ జెప్పుతరి చూడగఁ గోరితి నామనంబునన్.

కం॥ చోరకవీంద్రులు వీరే
వా రమణీ మేలెయింత వారలతో సీ
పేరీతి నుండఁగంటిన్
ధారుణి గురుసేవ ముఖ్య ధర్మముగాదే?

గీ॥ అనుచు సొల్లుపగ నంబాడి యాకుమారి
తోడ తాత్కాలికో చితోక్తులను బలికి

తానువచ్చుట్లు జెప్పక ధాత్రీరీతి
నంతనాజ్ఞాప్తమైదూతి యరుగఁదెంచి.

మ॥ జననాథాగ్రణిఁ గాంచి యిట్లనియె వాచాప్రౌఢిచే సత్యవా
దిని జోహారు నరేంద్ర జెప్పెదను మద్వృత్తాంతమట్లాజ్ఞచే
తను కన్యామణి యింటికేగియట విద్యాహృద్యసంబంధ బి
ల్హణచం[illegible] స్యలు లేమినవ్వలికి హేలంబోవగా నచ్చటన్

వ॥ ఒక్క [illegible]నుయాసనంబున బిల్హణుండు, తనతొడపయి పయిదలినిడి [illegible]లంకారంబొనరించుచున్నవాడు. క్రీడావతియును సరస సల్లాపంబుల నున్నయది. ఇదియున్న తెఱంగు విన్నవించితి ననృథాకథనంబు, స్వామిద్రోహంబు గదాయని, సత్యవాదిని సత్యంబుగాబల్కిన ప్రభుశిఖామణి కటకటంబడి, చంద్రశేఖరుండును, తానును యామినీపూర్ణతిలక [illegible]వాణంబునకు జనుచుండె, నంతకుమున్ను కన్నియ మాటీ, నిర్గమనాంతరంబున, బిల్హణుండు, తానును రాజదూతికాగమనంబు రాజాగమన హేతుకరంబుగా శంకించి చోరు నిజవాసనంబునకుంబంచి ననాధ్వసయై యుండె నత్తఱిదౌవారికంచుకీ సంచయంబువచ్చి, యచ్చంచలాక్షికి నరపతిజనుదెంచుట యెఱింగించిన కించదంచత్సంరంభయై యెదశేగిమ్రొక్కిన నక్కవలయేశ్వరుండు, క్రోధంబున శోణారవింద నయనంబుల నయ్యంబుజాక్షిముఖాంబుజంబువీక్షించి, పంచశరశర ప్రేరిత సంభోగచిహ్నంబులగు నఖదంతక్షతాదికంబు లవలోకించి కించిచ్చల దోష్ఠంబై యిట్లనియె.

మ॥ తనయా రాజకుమారులన్ విడచి విద్వాంసున్ గ్రహింపంగ నీ
మనసెట్లొప్పెను రాజకన్యవుగదా మర్యాద యానా ధరన్
వినవే పెద్దలు జెప్పుచుందురుగదా విద్వత్సుదారిద్ర్యతా
యని తద్వాక్యము దగ్ధమయ్యెనుగదా హా యేమి సేయందగున్

శా॥ బాలా బిల్లను చెంగటం జనువుచో బాధింపగాఁ జేసితిన్
వాలాయగంబునేఁ దిరస్కరణి తేవన్ మధ్యభాగంబునన్;
ప్రీలన్ నా హృదయంబు బెఱుంగగను; పుత్త్రీ నేటికీ రీతిఁగా
వ్యాలంకార కళాగమంబులను, నభ్యాసంబుఁ గావించితే.

కం॥ చోరుండీతఁడు జారుఁడు
తీరని కోరికలఁ గూర్చి ధీరుండయ్యెన్;
మీరి కార్యంబేటికి
గా రచియించితివి జగతిఁ గలదే యిటులన్

కం॥ తనయా నీపయి మోహము
నినుఁ జంపగనీదు; ధరణి నిర్జర వరుఁడీ
యనువున నిను గావించెనో
వెనుదీయక శిక్షఁ జేసి విడచెద వానిన్

కం॥ తెరచాటున నుండియు భూ
సురునికి నీ కెటు మొదల చొప్పడియెను ? మ
ర్భరమయ్యెఁ కార్యఘటనా
సరణి యథార్థముగఁ జెప్పు సరసిజ నయనా

గీ॥ ఇట్టిదుష్కార్య మొనరించి తీవ్రమిగుల
నపయశము దెచ్చితివి యోర్వ నగునె నాకు
చంపవలెనిన్ను; బాలవు చాలమమత
గలదునీమీదఁ బుత్రివి గాన తెగను.

ఆ॥ వె॥ అనిన ధీరగాన నయ్యామినీ పూర్ణ
తిలక తండ్రితోడఁబలికె మేఘ
మించుకంత సూర్యునెనసి కప్పినమాత్ర
నలిన రక్తయగుచు నవ్వకున్నె.

గీ॥ పుడమి మల్లీమతల్లి సంపుల్లయయ్యెఁ
కంటకాక్రాంతమైన భృంగంబుజనదె
పల్లవిత వల్లికిని కుజతల్లజంబు
చెంతవసియించి విడువఁగ చిత్తమిడునె.

క॥ అన భూపుఁడుగ్రకోపం
బున మంత్రినిఁగూడి తీవ్రముగఁ దాఁజావడికిన్
జనుదెంచి చోరుఁబిలువం
బనిచిన నతఁడేగుదెంచె భయకంపితుఁడై

వ॥ కనుగొనల ననల కణంబులు గురియఁగఁ దన కిట్లనియె.

ఉ॥ చోరుఁడ వంచునే నెఱుఁగ శుద్ధధరామర వంశకోటిలో
ధీరుఁడవంచుఁ గన్నియకుఁ దేకువ శిక్ష యొనర్పుమన్న నీ

వీరహిం చోర కృత్యమున నేక వినింద్యత నంది మత్తనూ
జా రమణత్వమూనితివి జారతచోరత నీకు నబ్బెనో?

గీ॥ జారచోరత్వములు గల పూరుషులను
దండనము జేయవలె రాజధర్మమందు
నీవు శుద్ధాంతమునఁ గన్యనియమ మిట్లు
భగ్నమొనరించితివి దుష్టభావమూని

వ॥ కావున వధ్యుండవుగదా యని ధార్మికులవలన ధర్మశాస్త్ర
బట్టి విచారించివధయని నిర్ణయించి తలవరులంబిలిపిం
చోరునప్పగించి తలవరులారా యితడంతఃపుర ద్రోహంబుజే
వధ్యుండు వధియింపుఁడనిన, వారునమస్కరించి దేవా నిగ్రహ
నుగ్రహ సమర్థత్వంబు నీయందెగలదు విమృశ్యకారిత్వం
నిశ్శ్రేయస సంపాదకంబుగదా దేవరకొప్పను ధర్మంబుపన్యసిం
వారమె, విజ్ఞాపనంబు జేసెదము కావునవిచారించి సెలవిమ్
నవుడు, వధ్యస్థలంబున నితడుసేయుపనియు పలుకు పలుకుఁ
మా కెరింగించి తదనంతరంబు వధియింపుఁడని బలికిన వా
చోరునిం బరివేష్టించి చన నప్పుడు రాజమార్గంబునందు.

గీ॥ కటకటా బిల్హణునకిట్టి కష్టవృత్తి
వచ్చెననువారు కర్మకి స్వకృత ఫలము
నరయుఁడనువారు నిత్యభ్రియఃపతనని
దానమనువారు చూచుచో తరతరంబు

కం॥ తలవిరు లతసిన్ వధ్య
స్థలమునకుం దోడుకొనుచుం జని ఖడ్గంబుల్
ఝళిపించిన కలకల నగి
విలసితగతి వెలయునట్టి విప్రిన్ వారల్

కం॥ తలనఱికెడి తరి నేటికి
కలకల నవ్వితివి దీనికారణమేమో
తెలియఁగఁ జెప్పుమటన్నన్
తలవరులకుఁ బలికె నతఁడు తథ్యముగాఁగన్

కం॥ తలవరులారా వినుఁడీ
జలజానన మీననయన చామీకరకుం
భలసిత కుచ నామది లో
పలఁగానగ నయ్యె పుణ్యపరిపాకమునన్

కం॥ మోహన విద్యయె చక్కని
దేహము ధరియించి నృపతితిలకాత్మజయై
మోహింపఁ జేసె నిట నా
దేహము రక్షించుమనుచుఁ దెలిసితలఁచెదన్

కం॥ అనినన్ తలవరులారఁ
గనియింక ముహూర్తమాత్ర మాఁగెదము మదిన్
వనజానన భావింపుము
ఘనవిశ్చలబుద్ధి చోరకవి యనిన వెసన్.

వ॥ అంతట నిశ్చలచిత్తుండై, చోరకవీంద్రుండు నిరంతర స్వారాధ్యమానదేవతగా రాజనందనను, భావించి శాక్తేయ మత చక్రవర్తి గావున పూర్వానుభూత విలాసచేష్టల వర్ణింపం దొణంగ నది యెట్టిదనిన.

ఉ॥ చక్కని జాళువాపసిఁడి సంపెగదండలరీతి గాఁద్రమై
చొక్కపుగన్నుదమ్ములను చోద్యపుదారను జిల్కు తేజి రా
జెక్కుడుముద్దుమేను సొగసీయఁగ నిద్దుర లేచి నట్టి యా
చక్కెరబొమ్మ నెంచెదను సస్త్రపరిశ్రమ విద్యకై వడిన్

చం॥ పరుసపుదిమ్మ దుద్దుగతి భాసురమై నవరోచనంబుచే
విరచిత చిత్రకంబునను వింతగ ఫాలముగల్గి మత్తభా
వరుచిర ఘూర్ణితంబయి విభాసిలుచున్ నవదృష్టిగల్గు సుం
దరతరుణీ ముఖాంబు (నిదె నామది నిప్పటికిన్ దలంచెదన్.)

చం॥ ఉపరతిలో శ్రమాధికత నూరిన చెమ్మట నీటిబొట్లు ము
త్యపుసరులో క్రచొక్కమగు తెల్వియొసంగఁగఁ జెక్కుటద్దముల్
చపల సువర్ణకుండల విశాలచకచ్చక దీప్తిఁ గప్పని
క్కపుసొగసూను కన్నియ, మొగంబుఁ దలంచెద నిప్పుడున్మదిన్

ఉ॥ ఆరమణీ శిరోమణిని యాజవరాలిని, యాలతాంగినిన్
యారుచిరాననాంబురుహ నక్కట కన్నులఁజూడ కెట్టు, తీ
తీరున కాముబాణముల తేకువ దూలిన మేనుచల్లనై
యూరట గాంచువాడ నయయో విధి, యింకిట నేమి సేయుదున్

ఉ॥ చొక్కపు జవ్వనిన్ గులుకుచొద్యపుగుబ్బల యుబ్బుగల్గిపిం
పెక్కిన ముద్దుగుమ్మను సమృద్ధశరచ్ఛశి సుందరాననన్
మక్కువ కౌగలించి ముఖపంజుల పద్మమొకింతయొత్తినే
చక్కెరమోవిపానకము చాలకదాం వఁదలతు నిప్పుడున్

చం॥ అలరుల పాన్పుమీఁద చెలి యల్కను పల్కకనొత్తిగిల్లినన్
బలుకకవీవసణ్ణ విసరిబాగుగ కమ్మలనుంచు చేష్టనే
(వలచితమిన్ మృదూక్తులనుబల్క వికాపికనవ్వభామినిన్)
దలఁచెదఁగాక యేమిటికి ? దైవమసూర్పుము రాజకన్యకన్.

చం॥ కులుకుమిటారి యుబ్బరపుగుబ్బల యుబ్బు వినీల నీలమం
జులకుటిలాలకంబులను చొక్కపుమేల్మిగికొప్పు నొప్పు త
న్నులబురణించుకన్నగన ముద్దుమొగంబునుమోవి కెంపుసొం
పులుగులుకంగ నొప్పు[illegible] దలంతుగురూక్తికైవడిన్

చం॥ పరువపుమల్లెమొగ్గల నెపంబులుబల్కెడు చొక్కమైన ప
ల్వరుస,యొకింతవాసద్దముగవచ్చుచు జూచెడుకన్నుదోయి యు
బ్బురపుమిటారిముద్దొసగుపున్నమచందురుగేరిణిసేయు సుం
దరిమొగమున్ దలంచెదఁ గృతజ్ఞుని గీతిఁబరోపకారమున్

చం॥ కలకలనవ్వుచందమరుని గందగజేసెడు కొమ్మమోము సూ
ర్పులకరుదెంచుతు మ్మెదలపొంకపుమోవితల,కించుకంత యొ
ప్పులదార పూవుగోలలను పాల్పెసలారుచు వెల్లనైనఁ చె
క్కులఁ కనుదమ్ములన్ సొగసుగుల్కు నటించుఁదలంతు నాత్మలోన్

చం॥ ఎడమ భుజమ్ము మీఁద నొకయించుక జారినకొప్పు
విడిబడి ముద్దుగుల్కఁ నొక వింతగమర్మము మీఁదఁ జే
నిడి నిరతిన్ మరుల్ కొలుప నెప్పుడు, తప్పక నన్ను జ
తడబడ నట్టె (నా చెలి నె దన్ దనివోవఁ దలంతు ని

చం॥ లలన నొకర్తు గూడిన విలాసముతోఁ జెలికేను మొ
తలతలమంచు దోఁచుచును తత్తరపాటున బోవఁ
చెలిమిని బట్టసిగ్గుకొని చెక్కులఁగన్నవ నీరు జారగా
వలదని యిబ్బడించి చను వామ విలోచన నెంతు నె

చం॥ అలసిర తాంతవంపు సొగసైనకనుంగవ ద్రిప్పిమూ
ద్దులవగ చిన్ని యూర్పులను, తొల్లిటి జగ్గు డొలంగి
తళుకుమిటారి తెల్వియు, నితాంత మనోహర ఘర్మ
కులుకువగల్ ధరించు నల కోమలి మోముఁ దలంతు

మ॥ అపరాధంబానరించ లేదనుచు నేనత్యంతమున్ కా
సిపదద్వంద్వము మీఁద వ్రాలినను గాసిన్ దైవమాఁ
ద్దపు కెమ్మోవి మెటుంగుటూర్పులకు గందన్ కంఠ స
శు పయస్త్వంబున బల్కకుండు సుదతిన్ సుశ్రోణినే

చం॥ తమి వలిబట్టె చీర మదిఁదత్తరమూనుచు వే నితంబ
బము పయి సిగ్గుసిగ్గు తడబాటున జాణతనంబు జగ్గ
దముడగ సందడింపఁగర తామరసంబున గప్పి కాము
హాము, నత నాభి యందునొక హస్తమునుంచి

ఉ॥ అద్దములోన మద్రదనఖాంకితమైన మొగంబుచూచుచో
ముద్దియ వెన్క నేనొదిగిపోయిన నీడ యొకింతజూచి నా
యొద్దనెయుండె నీతఁడనియుల్లము ఝల్లన సిగ్గుజగ్గునన్
కొద్దివడకను జంకుగల కోమలి నిప్పటికిం దలంచెదన్

చం॥ మొగమనుతమ్మివాసనకుమ్రోయుచువచ్చెడి మేటితేటులన్
సొగసుమిటారి పద్మమునఁజోఫుచు మించులమించు తళ్కు బె
ళ్కుగలకనుంగవన్ వగనుకొంచెమువంచుచుముద్దుగుల్కుచున్
జిగిగలవింతవాసనలఁ జెల్వగుచెల్వను జూతునెమ్మదిన్

ఉ॥ ముందరవెన్కపార్శ్వముల మోసలముంగిట నింటిలోన నం
దంద చొకాటపుం బసిడియందపుమోమున నడ్డజూపుచే
నందముదైన కన్నులొక యబ్బురపుంవగఁ గుల్కజాళువా
యందెలుమ్రోయగా దిరుగు నాచవరాలి విరాలి నెంచెదన్.

చం॥ అలుకను కేలుదమ్మిమొగమందిడి నేఁజనుదెంచుదోవఁదా
దలకక చూచుచుండఁగను తల్పుమఱుంగున నేనుడాగ ము
ద్దులదొరరార దాగెదవుదొంగవలెన్ భళిరాయటంచు న
న్నలరవవాక్కులన్ బిలుచుకామిని నిప్పటికిందలంచెదన్.

చం॥ చికిలిమెఱుంగునవ్వులను చిక్కనివేల్పుల బువ్వతీపులన్
చకచకలీను కెంపుగల చక్కనిమోవిని ముద్దుగుల్కుద
ర్పకరసపేలవంబులగు భామినిమేలపుమాట లేను త
ప్పకమదిలోననిప్పటికి భావనజేసెద బాపురేవిధీ.

ఉ॥ తీరుగఁ జెక్కుటద్దములఁ దీర్చినకస్తురి పత్రరేఖలు
తోరపుమించిగంధమున దోచినజగ్గొకకొంతవింత
నేరుపుకన్నుదిప్పుటయు నిబ్బరపుంజిగి గబ్బిగుబ్బ
ల్బ్బారుటగల్గి నిచ్చలుసముజ్వల మౌ చెలిమోము

చం॥ తడవుగ నేను బోనితరి తాళగలేకను మారుబారి
గడుసరియైన యొక్క చెలికత్తియతోడుత వచ్చి
వడకగృహంబు దాపునను పల్మరునవ్వుచునంత
లిడు చుహసించుచు న్వదకునింతిఁదలంచెద చాల

చం॥ మదనునియిల్లు జూతునను మక్కువఁజొక్కపు
మదవతి యొరనోమునను మాటికి మాటికి
లుమటుమిటారి గుబ్బకవ యుబ్బునకొనువడంక
గదలగ గోకిసిగ్గుగొను కామిని నిప్పటికిఁ దలం

చం॥ బిరబిరవింతగావలపు పేరిమివాలి జొచ్చివచ్చి
తెరకొకయింతగాంచుచు పలిత్వరితంబునఁ కన్ను
ద్దురనటియింపనేను చెయితోడుత మెల్లవమేను
క్కరఁబులకించి లేచినగు కామినినిప్పటికిం దలం

చం॥ చాలును చాలురాకుమని జాణతనంబునఁబలి
మేలములాడుచు న్వలపుమిక్కిలి గల్గుట వను
దాళగజాలరాయని నితంబముమెల్లవ తాన
దోళనమాచరించు నల తొయ్యలి నిప్పటికిఁ దల

చం॥ కలకలనవ్వుమోమున జగాశతసంబుల మేడమీఁదటన్
చెలియలతోడ కూటముల సిగ్గరిముచ్చటలాడు నంతనా
గాలికిడియైన నన్నుఁ గనియుమ్మక చెల్లమటంచుఁ జూపుగో
ల్లలవెగడొందు వారిఁగని లజ్జనునిల్చిన యింతినెంచెదన్

ఉ॥ నిద్దుర లేచి వెన్కకటునిక్కుచు మేన్విరుపిళ్లుజేయుచున్
దిద్దినకొప్పుపీడి యొకతీరు వగల్గులుకంగ రంగుగా
కొద్దిగవిప్పిత్రిప్పి కనుగొంచును కన్నుల మోవిగంటులన్
తద్దయుజూచిచూచి నగు తన్వినిచిత్తములోఁ దలంచెదన్

ఉ॥ నేరముజేసినాఁడవను నేరుపుమాటల బుజ్జగించినన్
తీరనికోపమూని యటుద్రిప్పును మోమొకరాత్రి పుల్కలన్
తోరపుమేనినిండ తమిదొట్టగఁ కౌగిటఁజేర్పవచ్చి వ
ద్దోరియటంచు దుస్సహా మిదోయన బల్కెడికల్కనెంచెదన్.

చం॥ విరచితనిద్రయయ్యు వతివేగమెలేచియు చేతులెత్తిమే
న్విరచుచు, నావలించునెడ పంతగుచొక్కపుటూర్పువాసనన్
తరుమగవచ్చి ఝమ్మను మదభ్రమరభ్రమ దభ్రవిభ్రమ
స్ఫురిత మధువ్రతాచలిత శోభితనేత్రను కాంతనెంచెదన్.

చ॥ చెలియలతోడ ముచ్చటలు చెప్పగ నేఁగితిరించివోయికే
మ్మలుకదియంగమూయుచుగనుంగొనువారలుచెప్పుమెవ్వరే
చిలుకల కొల్కిపేరన వచింపనోయమ్మయెఱుంగనంచుఁ జె
క్కులు బులకింపగా నగిన కోమలినిప్పటికిం దలంచెదన్.

చం॥ మెలపున మోవినొక్కి తనిమిక్కుటమై ననుఁ గౌఁగలించి కో
ర్కులనలరంగ బైకొనినఁ గొంకక మేన్పులకింప సిగ్గు త
న్నలమిన యూర్పు దీపమొకయంత చలింపక? కన్నిభూషణో
త్పలమున మ్రుద్దులేనగవు దాచిన యాచెలియాం దలంచెదన్.

చం॥ కలకలకంఠ కంఠముల గాదనుపల్కులు చొక్కమైన యం
చలనడపించజాలునడ చక్కనిపున్నమ నిందుచాదురు
కలలడగించు మోమును శిఖండి శిఖండము కట్టగట్టి వే
నలి. పగడంపు మోవిగలనాయక నామది నెంతు నెప్పుడున్.

చం॥ గమగమతమ్మి తావిసమకట్టెడి మోమున నాదుమోవి తా
తమినిడిపూవుగోలలను, తాపమునొందిన మేను మేను తో
సమముగ బిగ్గకౌగిటను, జారగనీకను పాన్పుమీదటన్
రమణముసేయుచున్న వలరాయనియింటి నిశాని నెంచెదన్.

౦॥ రమణులతోడ గూడి వలరాయని పూజకువచ్చి చొక్కమై
గమ గమమంచుతావులను గ్రిక్కడు కేళివనంబులోన మే
లముబచరించు నన్నుఁగనిలాతిది యీచెలికత్తె రాకు పో
సమయము గాదటంచు, కనుసాన్నల జేసిన కొమ్మ నెంచెదన్.

చం॥ కులుకుమిటారి లేనగవు కొంచెమువంచుచు, దిప్పిచూచు, ము
ద్దుల కడగంటిచూపులను తోరపుపయ్యెద జారగబ్బిగు
బ్బలవిడిబడ్డ కుందనపు బంగరురంగులు పూవుదేనె వా
నలుగురియించు పల్కులును నాపయి.గుప్పిన జాణ నెంచెదన్

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

ఉ॥ ముద్దుగ నన్ను దోయి యరమూయుచు చేతులు కంకణంబులన్
రద్దొనరింపగా బొమలు రమ్యభుజంబులు మాటిమాటికిన్
నిద్దపు కాంతి చన్నుగవ నేర్పున వంచుచు వేళితో జెవిన్
తద్దయు జేయి గోకుటల దంభము నెరగను కాంత నెంచెదన్

చం॥ కులుకుమిటారి గబ్బిచనుగబ్బలు బంగరునీరు పైటపై
జిలుగుని వలితనంయుంబుపయి చిందులు దొక్కగ ముద్దుటొడ్డు చే
తులు వెస యెత్తి మేన్విరిచి తోరపుపొక్కిలి గానవచ్చు నే
ర్పుల ననుగారవించు పువుబోణిని నెంతు మనంబులోపలన్

చం॥ సురతవిశేష కాలముల సూత్రితపుత్రిక చంద్రమొంది దు
ర్భరజఘనాతి భారమున రమ్యశరీరము వాడ చొక్కమా
మదనిగృహంబు సొంపుల సమానత గాంచగ కొంతమూయుచున్
దెలచుచు కన్నుదమ్ములను తేకుననన్ను కాంత నెంచెదన్.

ఉ॥ తిన్ననిగాలిచే గదలు తీవగతిన్ గనుపట్టి పల్కులన్
క్రొన్ననవింటి రాజు చెలి గోటను మీటెడి వీణె మోతలన్
సన్నగ జేయు నాగరిత సుందరమధ్యమ కామ దామ సం
పన్న సరోజ చంద్రముఖి భావములో గనుపించు నిప్పుడున్

చం॥ అలరి మిటారి తమ్మిమొగ మందలి తావికివచ్చి ఝుమ్మనన్
తొలగని తేటి మొత్తముల తొట్రిలి బెగ్గిలి హుంకరించు చే
తులు పిదిలించి తోలుచు నెదుర్కొన జాలక విహ్వలాంగియా
చిలుకలకొల్కి ముద్దువగ చిత్తములోపల నెంతు నిప్పుడున్

చం॥ తరగకళ ముగ్మ్నాగ యయి తోఁటమున బెగడొందు సుందరిన్
తరుణిని తన్విమత్త సుమతపింగు రమ్యకురంగలోచనన్
సరససుగంధమాల్య మణిచారు భూషణముల్ ధరించుచున్
బరగినహంసయానను శుభస్యాశి నిప్పటికిందలంచెదన్

చం॥ బలసిన గబ్బిగుబ్బలను పైటదోలంగిన జక్కసేయఁగా
దలచియొకింత వింతవగదార్చెదు చొక్కపుకుందనంపు గో
జులు చెయిసాచఁబూనుకరి సుందరి శంకనటించి బల్కునా
పలుకులువించు నవ్యకలభాషిణి నిప్పటికిన్ దలంచెదన్

చం॥ కులుకుమిటారి గబ్బిచనుగుబ్బలవంగిన ముద్దుగుమ్మను
జ్వలనవనీలకుంతలను చంద్రనిభానన యౌవనాఢ్యమం
జులకనకాంగి రమ్యతరశోణ మణీనిభదంత వాసి నే
దలచెద నిద్రిమాపుగల తన్విని మన్మథ వైజయంతికన్.

చం॥ తళతళ కాంతిచేమొనల దంతములు న్వలమైన మొల్ల మొ
గ్గలగెలువంగ మన్మథుఁడు కార్యమువచ్చిన వేయుతమ్మిపూ
ములుకులుజూపులన్ జలజముల్నెరిగొప్పున ముద్దుగుల్కుసొ
క్కులసుఖయింపఁగోరియనుకూలముబల్కెడుకల్కి నెంచెదన్

చం॥ కలితరణన్మణీలసిత కాంచనకంకణముల్ కరంబులం
జెలువువహింపఁజాదుఁరుగ్పశింపగజేసెదు మోముదమ్మిము
ద్దులుగులుకంగ కూటమునిదోచిన సొక్కునకన్నుమూసి మి
క్కిలి మదలాల సాంగియగు కీరమృదూక్తి నినెంతునెమ్మదిన్.

చ॥ పగడపుఁగోళ్ళమంచమున పానుపుమీఁదను బవ్వళించి సం
పగిపుప్పొడింపు బాల్చి కరపంజరమాదొక పీఠమేళవిం
చిగళరవంబులన్ గరగఁజేయుచు పాటలు బాడుచున్నదిన్
చిగురుకటారి జోకబలుచిన్నెను గోరెడికాంత నెంచెదన్.

ఉ॥ బంగరుదండి కుండలనిపంబుల బల్కెడుచన్నుదోయి, ర
క్తాంగుళిమధ్య రేఖల హరాయల్లలచేతులు భీతపూత సా
రంగవిలోచనంబులు నిరంతరమున్న ధ బాణపద్ధము
ద్ధాంగ మణీయమై చలితమైనవలగ్నము బింబసన్నిభా
భంగవిలాసితోష్ఠమును బాటలుపాడు గంధినెంచెదన్

ఉ॥ వేడుకమీర బాడికురువిందపు పూవులుబంతికేలు ము
ద్దాడగనేటవాలుగ సెయల్లలముత్యపు పేర్లుదాల్చియున్
పోడిమియైన నెమ్మొగము పున్నమచందురు మీరఁగల్గి పూ
బోడినిగెల్చు చక్కదనముంగల యంగన నెంతు నెమ్మదిన్.

చ॥ మరుడను మావటీడు, ననుమత్తగజంబుగ నేచిచూపనే
గురుతరశృంఖలంబున నకుంఠితబంధము గట్టినట్లు దు
ర్భరకదళీ నిభంబులయి పాటిలుసక్థుల పెద్దమోహులన్
దిరవుగగట్టివైచె పసిమేమివృధోరుల కాంతనెంచెదన్

చ॥ వదలడుగా సదాశివుఁడ వశ్యము నిప్పటికిన్ విషంబు తా
ముది కమఠంబు నేటికిని మోయుగ ధాధర వాహినీశుడున్
కుదిరి చెగాడె యిప్పటికిఁ గుక్షిని బాడబవహ్ని యట్టులే
గదయొక కార్యమొప్పి బుధ కాండము పాలన సేయు నెప్పుడున్

ఉ॥ మేనొగి పంచతం దనఁగ మేళనమొందును దత్తదంశగాల్
నేనొకవిన్నపంబు విధినిఁగొనరించెద మ్రొక్కి వేడ్కతో
నానలినాక్షి వాపి జలమా చెలియద్దము నగ్నియామ్యగాం
కానన యింటిముందు చదలాసతి చామరమందు వాయు, వా
సూనసుగంధ దారినిల సుస్థితిచే నిలిసిలుగా వ్రతన్.

వ॥ అనియిట్లు బిల్హణుండు చింతింపుచుండ నంతకుమున్న
యంతఃపురంబున.

చం॥ గురువగు బిల్హణున్ నృపుడు కోపమునఁ జిల్పక చంపుమంచుఁ జె
చ్చెర సెలవిచ్చి పంపెనని చేడియ చెప్పగ కన్యమేను తా
నెరుగక, గుండె ఝల్లుమన నేలను కూలను వ్రాల్లి వ్రాల్లి ని
బ్బరమగు మూర్ఛనొప్ప నశుభప్రథ మూర్ఛిలి లేచియిట్లనున్

ఉ॥ హా రమణీ ప్రసూనశర హా కవిశేఖర హా మనోహరా
హా రమణీయ వాగ్విభవ, హా చతురానన వాశ చంద్రమా
హా రసికావతంసవర హా జగతీపతి వారవందితా
హా రతిజానిశాస్త్రరచనా, హా సుమభూషణ హా హా బిల్హణా.

శా॥ ప్రాణేశా తెరచాటునన్ సకలశాస్త్రాభ్యాసముం జేసి, నీ
ప్రాణంబుల్ గొనజూచితిన్ గురుఁడవున్ బ్రాహ్మణ్యగణ్యుండవున్
ప్రాణంబుల్ త్యజియించెదన్ జగతిలో బ్రహ్మఘ్న దోషం,మ
వ్వాణీజానియు సేయ రాదనుచుఁ బ్రాబల్యుఁ లక్షించుంగదా.

ఉ॥ యేటికి నిన్నుఁ జూచితిని యేటికి నీపయి మగ్లుకొంటి, నీ
వేటికి నన్నుఁ గోరితివి లేటికి కూటమి యయ్యె రాజ తా

ెట్టినిట కేటికి నిద్దరజూచె నాపె, తా
ాజునకు, నేటికిఁజంపఁదలంచె నాతఁడున్

నిముష మైనా
భాణములు నిల్పదగునా యుస్నీ
ంలయెత్తుక నే
ిరుగంగనేర్తు నన్యాయముగన్.

సేవజేయుచు
చదివి దేహాధనములు వారే
ిరినఁదానా
ఁదగునని స్మృతి తెలుపుం గాదే.

్ఞఁజంపింప నిపుడు జేసి
న నీవింత తెరఁగుగలదె
ము విడచెద దేవనిన్ను
నిలువుమీ కోపముడిగి.

నె యీరీతి దైవనియతి
పఁబూనె నే నేమిసేతు
బోక్త యున్నవి బంధనంబు
ిదను నేనకుంతసరణి.

్శయని కొప్పుపై నొప్పుగా
కొప్పివ్వరు లుంచు వారెవ్వరింక

కనకాంగిరమ్మని ఘనహారములు మెడ
నింపుగా వేయు వారెవ్వరింక
జలజాక్షిరమ్మని కులుకుచుఁజన్నుల
(నెలమిమర్దించు వారెవ్వరింక)
రమణిరోరమ్మని మమతఁగౌగిటఁజేర్చి
(నవ్వించి యేలువా) రెవ్వరింక.

గీ॥ పాన్పుమీఁదను ననుగూడి పవ్వళించి
ఇంచువిలుకాని శాస్త్రంబు లెవ్వరింక
లక్ష్యలక్షణ పూర్వవిలక్షణముగ
నరసిచెప్పెదరహహ బిల్హణకవీంద్ర.

ఉ॥ చోరకవీంద్ర నాకయి త్రిశుద్ధిగ నీవుశరీరమిట్లు పెం
పారగనిచ్చి నీవిపు డయారె తదుత్తమ లోకయాత్ర, వి
స్ఫారతఁ బూననాయెడల ప్రాణములుంచితి లోకనిందయున్
నారకవేదనల్ తరుచునన్నుఁ దపింపగఁజొచ్చె నక్కటా

ఉ॥ తీరనికోర్కులన్ రతులతేకువ నాప్రియుడైనయట్టె, యా
చోరకవీంద్రు కౌగిటను సొక్కుసుఖించిన నేను, పొందుగా
గోరుదునేమఱొక్క నృపకుంజరపుత్రిని శర్కరాసుభో
దారరసజ్ఞనింబరస, ధారలఁగ్రోల దలంచునే భువిన్.

కం॥ మొదట మముగూర్చినప్పుడు
ముదమొదవగ నీదుశాణముల నేసితివో

మదనా మదనాతత స
మ్మదుఁజోరుని రాజుచంప మదిఁజూచెదవే.

కం॥ కేకీ కోకీ శౌకీ
పైకీ మీరైన యడ్డపడరాదా శో
కైకాయతావ లోకను
నాకాద్యుల్లోక లోకు నతిధృతితోడన్.

కం॥ ఆళీ రాజమరాళీ
యాళీకేళీవనాంత రావనిజాళీ
హాళిన్ బాళిన్నాదువి
రాళిన్ నృపమాళిఁ దెల్పరాలేరుగదా.

కం॥ ఈరీతిబాష్పధారా
పారావారమున వదనవనరుహశోభా
దూరీకృతయై కన్నియ
ధారుణిబడిమేను వదలఁదలఁచుచు నుండెన్.

వ॥ కన్యాంతఃపుర రక్షకులగు దౌవారిక తల్లజు లప్పల్లి వాధరంగని, తడబడి యెల్లెడలంజూచుచు రాజసమీపంబున కరిగి తగురీతింగని యిట్లని విన్నవించి రది యెట్లనిన.

మ॥ ధరపైఁద్రాలుచు లేచుచున్ బొరలుచున్ ధమ్మిల్లమూడన్ కుచా
పరిహారంబులు నుగ్గుగాఁ గనుగవంబాష్పంబులుప్పొంగి, ని
ర్ఝరరీతిన్ బ్రవహింపఁగంఠమున నిర్బంధంబుగాఁ పైటచే
నురితాఁబోయఁదలంచె సీతనయ హా యుర్వీశ్వరావింటివే.

సీ|| గురుఁడు ప్రాణేశ్వరుఁడు విప్రకులవతంసుఁ
డైన బిల్హణుఁడిపుడు రాజాజ్ఞవలనఁ
దెగని మును పేను వేగమే తెంపు సేతు
ననియె కన్నియ; వింటివే జనవరేణ్య.

కం|| అనివిన్నవించు తఱి బి
ల్హణు చెంగటనుండి భృత్యులరుదెంచి "శిరం
బును నడిఁ ద్రెంపంబూనిన
మనమున సంతోషవార్ధి మగ్నుండగుచున్.

కం|| కలకలనగి కన్నియతోఁ
గలసి మునుపు జేసినట్టి కామక్రీడా
విలసనములు తలఁచుచు ని
శ్చలుఁడై యతఁడున్నవాఁడు జనవర" యనుచున్.

కం|| వినిపించిన ధరణీపతి
తన తనయకు, బిల్హణునకుఁ దఱచుగ మమతల్
గొన కొనియెననుచు జంపకుఁ
డని బిల్హణుఁ బిల్వఁ బంచి యంతట వేగన్.

కం|| త్వరపడుచున్ కన్యాంతః
పురమునకుం జనియె రాజు పొక్కుచు మదిలోఁ
బురపుర కన్నీరొలుకగ
పరువున నచ్చటికిఁ కల్పవల్లియు వచ్చెన్

వ॥ చనుదెంచి, యజ్జననీజనకు లచ్చట విచ్చలవిడి బెరిగిన బ్రాహ్మణవధోపక్రమ జనిత దుఃఖాంభోధి దాటదరి నత్తరి గానక నేల పయింబడి పొర్లుచుఁ గన్నీరు మున్నీరుగా నేడ్చుచు సిగముడి జిక్కుబడినకురులను చెరగిన కాశ్మీర తిలకంబును, చెదరిన మకరికాపత్రంబులును, తెగిన ముత్యాల హారంబులును, ధూళి ధూసరితంబైన దుకూలంబును బడలిన మవ్వంపు మేనును, యుబ్బిన రెప్పలును, వాడిన నెమ్మోమును గల్గి దెంపు జేసి నిజ కంఠంబున,నకుంఠంబుగా నురి దవిలించుకొని యున్నంగనుంగొని నేఁజెల్లనోయమ్మ యిదియేమి పడుచుఁదనంబని, రోదనంబు సేయుచుఁగల్పవల్లి తల్లడిల్లి యురి వదలించి కౌగింటంజేర్చి బుజ్జగింపుచు తనయ కిట్లనియె,

కం॥ అమ్మా వెఱ్ఱివి గదవే
యిమ్మెయి మెయి విడువబూన నేటికి మదిలో
నుమ్మలిక బాపు బాపురె
సమ్మోద మొనరింతు నీకు సమ్మద మొదవన్.

కం॥ అని తల్లి మాటిమాటికి
తనుమిక్కిలి బుజ్జగింప దట్టపుతమిచే
తను వెక్కి వెక్కి యేడ్వగ
వనజానన యంతఁగల్పవల్లి తనప్రియున్.

కం॥ కనుగొని యిట్లనియెను
జననాయక నీదు మదికి సంతోషంబే

మనతనయమేను విడువం
బనివడి యత్నంబుసేయఁ బలుకవు మేలే.

మ॥ రమణా నీమనసెంత కట్టడిదయో రాకేందుబింబాస్య యీ
రమణీరత్నము నీదు నందవగదా రాగాంధయై మున్న నే
రములా పారుసితోడ జేసెనని నిర్దాక్షిణ్య చిత్తంబునన్
క్షమ సుంతైనను లేక యీసరణి నాజ్ఞాపింపగా నేటికిన్.

కం॥ గురునకు గైంకర్యంబీ
తరుణి యొనర్చినది ముఖ్యధర్మము నీవీ
తెరగెల్ల శాస్త్రసమ్మత
సరణియనుచుఁ జేసితివి విచారింపకయే.

ఉ॥ ధరణిన్ నిర్జరుఁజంపినందున మనస్తాపంబునన్ కన్య బం
ధురనిర్బంధము తెంగనున్ నృపమణీ తోడ్తో నామీద చే
చ్చెర స్త్రీహత్యయు బ్రహ్మహత్యయును నిశ్శేషంబుగా నీకులం
బరు దారన్ నశియింపజేయు బహుదోషావాప్తి యంతేగదా.

చం॥ నరకము వంశనాశనము నాథుఁడ మేలొ కులంబు పుణ్యలో
కరతిని జెందగోత్రము జగంబున వన్నియ కెక్క కన్నియన్
వరమణియైన భూమిసురవర్యునకిచ్చి యశమ్ము జెంది భా
సుర సురలోక సౌఖ్యముల సుస్థితిగాంచుట మేలొ యెంచినన్

కం॥ కావున వడి దేవా భూ
దేవాగ్రణికొసఁగ కూతు, దేవహితము భూ

దేవహితంబును మానవ
దేవహితమ్ము నిఖిలపితృదేవహితంబున్.

వ॥ అగునని విభుని చరణములపై ననితరవాక్యముగ వ్రాలెనా
యమ;రాజాగ్రిణి దీనమానసుండై తనప్రియనటులేవనెత్తి తత్తర
పడుచున్ గద్గదకంఠుండై యిట్లనియె.

మ॥ వినుమావల్లభ దీప్తకోపమునసే విప్రాగ్రణిన్ జంపుడం
చనిపంపించితి మోసమాగద గ్రుతంచార్యా నకుర్వీత కిం
చనవాకార్యమటంచు బల్కుదురు రాజస్త్రీలు బెండ్లాడ రా
దని శాస్త్రంబవనీసురావళికి నిషేధార్థంబు బోధించునే.

గీ॥ దానపాత్రము బ్రాహ్మణోత్తముండె కాడె
కావునంగుమారి నా చోరకవిప్రునకు
శాస్త్రబుధజనవర బంధుసంయుతముగ
నిచ్చి ధన్యతనొందెద నేనుజగతి.

కం॥ అని పల్కితనయతోడుత
ననియెన్ మాయమ్మచింతవిడువు మకటా నిను బి
ల్వుమనకొసంగెద నమ్మము
మనమున సంతోషమొదవ మహితస్థితి చేన్.

గీ॥ అనుచువారల నూరార్చి యంతనంతి
పురము వెలువడి నరపతిపురము పెండ్లి
వేడ్కకై భూరిశృంగార విహితసరణి
చేయఁబని చెను భృత్యాని కాయమపుడు.

వ॥ అంత

గీ॥ కొలువుకూటంబునకు రాజకుంజరుండు
వచ్చిసభజేసి కూర్చుండి వసుమతీశ
మంత్రివిబుధజనంబుల మహితరీతి
పిలువ నంపించి యెల్లర నెలమిఁజూచి.

కం॥ ఘనుఁడగు బిల్హణ కవిచం
దు్రిన కర్ణాసనమొసంగి తోరపు చిరు న
వ్వున చంద్రశేఖరునితో
ననియెన్ సభ్యులకుఁగార్యమతి శీఘ్రముగన్

వ॥ వినిపించి మహారాజానుగ్రహంబు గొనుమనిన నతండు వారల కిట్లనియె.

ఉ॥ వింటిరెసభ్యులార పృథివీపతినందన కావ్యపాఠమున్
గిట్టక చోరుసన్నిధిని కృత్రిమభక్తిని మోముజూపకే
యొంటరి పాటుచంజదువ నొయ్యనవారికి పొందుపొందెఁ జూ
వింటిమిటూరినేర్పున కవిప్రభుఁడాచెలితోడ నుండగన్.

వ॥ కొన్నిదినంబు లరుగునంత.

మ॥ ఒక నాఁడా కవికన్యకామణుల కామోద్రేక సంభోగ న
వ్యకలాపంబులు రాజెఱింగి నియతిన్ వాంఛించి శీఘ్రుంబ వి
ప్రకవీంద్రున్ వధియింపఁబూనొ్కనఁగఁదాపంబున్ సహింపంగ లే
క కుమారీమణి తెంపుజేసుకొని కాఁగంతంబు బంధించినన్.

క యుతైన కల్పవల్లీ మదనాభిరాములు కన్నియ
త్ర ణునకు కన్యాప్రదానంబు విశేషఫలప్రదంబని
వానుగ్రహంబపేక్షించి మీకు విన్నవింప నిపుడ
-ర్యారంభంబునకు శుభోదర్క తర్కపూర్వ
బు వచియింపుఁడనిన వారలిట్లనిరి.

రామ ధరణీశ్వరు భాగ్యము జెప్ప శేష భా
తీశ గురుశక్రులకైనను శక్యమే ద్విజో
సృద్ధుఁడయి తద్దయు బెద్దగు బిల్హణాఖ్యుఁగ
ప్ర ...లను నాదిగ జేయఁదలంచినందునన్

న వంశ్యుడు మదనసుంద
ుం డఖిలవిద్యాచణుండు
ఁకి భవ్యాంగియైన
కంటె భాగ్యంబుగలదె.

చోరకవిశేఖరుకై ప్రమదంబెసంగన
-తశయ కూతురునిచ్చు తలంపుచే బుధ
కాసక్తిశోభితసద్గుణ రత్నరాశియా
మ భువనేశ్వరుఁడెంత విశుద్ధమూర్తియో

కి తెసభికులు వక్కాణించినవిని యత్యంతసంతోష
ండగుచు, సమ్మహీ మహేంద్రుండు చోర
ంమానంబుగా కర్పూరవాసిత విటకాదికంబొసంగి

యితరవిద్వత్సభామణుల నంచితరీతిని సత్కరించి యథాస్థానం బునకుంబనిచి కన్యకాపరిణయోపక్రమ కుతూహలంబున మంద హాస భాసమాన వదనారవిందుండై, చంద్రశేఖరు మొగంబు జూచి యతనితో నిట్లనియె.

గీ॥ భువనమోహిని యామినీపూర్ణతిలక
పరిణయంబిట్లు సమకూడె బంధుజనుల
పిలువ నంపింపఁ దగువారిఁబెట్టి పంపు
మనిన నాచంద్రశేఖరుఁడట్లొనర్చె.

ఉ॥ అంతట నేగుదెంచిరి సమగ్రమదేభ తురంగపాళితో
కుంతల మాళవద్రవిళ ఘోటకభోట మరాటలాట, భూ
కాంతశిఖామణుల్ తగినకానుకులంగొని నిండువేడుకన్
స్వాంతముచల్లజేయ జలజాత విలోచన పెండ్లిజూఁడగన్.

గీ॥ రాజమండల శోభా విరాజితమయి
మహితగురు బుధకవి లోకమండితమును
లలితలావణ్య లక్ష్మీవిలాసమగుచు
భాసురంబయ్యె లక్ష్మీనివాసపురము.

ఉ॥ అంతట భూవిభుండు సముదంచితలీల సమాగతావనీ
కాంతశశాంకులం దగిన కాంచనరత్నవిభాస్వదాల యా
భ్యంతరసీమనుంచి తనయా సముదార వివాహకాల మ
త్యంతమనోవికాసకరమై నెఱికోర్కులు నింపుచుండగన్

మ॥ ఘనమౌహూర్తిక తల్లజావళిని వేగంబొప్ప రావించి, య
జ్జననాథాగ్రణి లగ్ననిశ్చయము, ప్రజ్ఞం జేయుడీయన్న, న
ట్లనసేయన్ శుభవాద్యఘోషముల నిండారెన్ పురంబెల్ల, స
జ్జనసంతాన జయార్భటీ రవము లాశాపంక్తులన్ బర్వగన్.

వ॥ అంత జోగుష్యమాణ శుభవాద్యపూర్వకంబుగా మంగళ స్నానంబుచేసి సకలభూషణ భూషితాంగుండై చోరకవిశేఖరుం డొక్క మత్తమాతంగంబునెక్కి, మహీసురాగ్రణి గావున సకల రాజన్యులు, సముచిత వాహనారూఢులై వెంటరా, మహేం ద్రాదులు గొలువనేతెంచు విరించి మాడ్కినచ్చిన, నయ్యవనీసుర వర్యునకు రమణీ మణీతిలకంబైన యామినీపూర్ణతిలకను, యథా శాస్త్రవిధి, గో, భూ, హిరణ్యసాలగ్రామ పూర్వకంబుగా నొసంగి శోభనసమాగతాఖిలధరణీసురవరులకు దినపంచకంబు షడ్రసోపేతంబులయిన భోజనంబులు బెట్టించి, హిరణ్మయాంబరా భరణాగ్రహారాది కంబొసంగి, భూవిభుండత్యంత సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె మఱియును.

కం॥ గురుతర భోగంబులచే
చిరకాలము దంపతులు వశీకృత మతులై,
నిరుపమ గుణసంతాన
స్ఫురణత నానందకేళిఁ బొదలిరి మిగులన్.

శా॥ యెన్నాళ్లచ్యుతుఁడాత్మవక్షమునఁ దానింపొంద శ్రీనుంచునో
యెన్నాళ్లబ్జజుఁడాస్యగహ్వరము నందిల్లాలినిం దాల్చునో
యెన్నాళ్లీశ్వరుఁడర్ధదేహమున నద్రీంద్రాత్మజం గూర్చునో
యన్నాళ్లీకృతి పెంపు గాంచుధరలో నాచంద్రతారార్కమై

ఉ॥ బాగుసుహృన్నిరంతర శుభంకర వైభవశీల సర్వపు
ష్పంధయవేణికా నయన పంకజభాను సమానదేహ ప
త్త్రాంధవపాదఘట్టన రసాప్రసరద్బహు చూర్ణ దుర్నిరీ
క్ష్యాంధజనాయి తారిమనుజాధిప శౌర్య సురేంద్రనందనా.

కం॥ మందర ధీరా యాచక
మందారా రసికవర్య మనుజార్యజనా
నందవిధాయక సేవిత
నందాత్మజ పాదజలజ నందిత విబుధా.

మా॥ కనకకుధరధీరా ఖండితారాతివీరా
ఘనతరసుచరిత్రా కాంతతాక్రాంతచైత్రా
సనయ సకల శిక్షా సారసాహిత్యరక్షా
జనిత నిజజనాళీ సంతతానందహేళీ.

గద్య. ఇది శ్రీమదరవిందనాభ పదారవింద మిళిందాయమాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్నూరు రామ
చంద్రకవీంద్ర... విరచితంబైన శృంగారసుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను మహాప్రబంధమునందు
చతుర్థాశ్వాసము. సంపూర్ణము

రాయబారము విన్నారా?

"చదివిన భారతమునే చదువవలెను. తినిన గారెలనే తినవలెను" అన్నసామెత మఱచిపోవలదు. భారతములో నిమిడి యున్న యత్యద్భుతమైన ప్లాటు బయలుపడినది. వ్యాసుని హృదయకోశము తెరచితిమి. నాలుగు రాయబారముల సారాంశము అత్యద్భుతమైన "మిక్ష్టరి" లో నిమిడ్చి వెల్లడించినారము. శకుని దుర్యోధనులు శ్రీకృష్ణునెడల పన్నిన పన్నాగము—అత్యద్భుతమైన విషమరహస్యము. శ్రీకృష్ణుడు ఏవిధముగ తప్పించికొని, తన దివ్యప్రతిభను వెల్లడించెనో ఈరాయబారమున తెలియగలదు. వెంటనే మాకు వ్రాయుఁడు.

వలయువారు:— భాగవతుల నృసింహశర్మ,
వేగుఁజుక్క గ్రంథమాల,
పూండిపెద్దివారివీధి, బరంపురం, (గంజాం.)

దొంగలున్నారు జాగ్రత!

అసలు నకలు భేద మెఱుంగుఁడు. మాగ్రంథముఁజూచి "ఇమిటేషన్" గ్రంథము కడుపు కక్కుర్తి కెవరైన ప్రకటించిరేమో మోసపోకుడు:— దొంగలున్నారు జాగ్రత!

గమనింపుడు:— మాగ్రంథమాలనుండి వెలువడి విక్రయమునకు సిద్ధముగానున్న గ్రంథములన్ని యొకేసారి కోరువారికి మిక్కిలి తక్కువ వెలకొసంగఁబడును వలయువారికి మాకేటలాగు పంపఁబడును.

రాయబారము

(మహాభారత రాజకీయ విప్లవము)

ఈ రాయబారముఁగూర్చి చిత్రపటములతో సహా ఎల్లెడలఁ బ్రకటించియే యున్నారము. ఇందు చక్కని చిత్రపటములు *Half tone Blocks* గలవు. భారతకాలము నాటి మన మాతృదేశపటము గలదు. కౌరవ వంశవృక్షము గలదు. ఇది మూడుఖండములు, **43** ప్రకరణములు, **300** పుటలు, 5 చిత్రపటములు గల గ్రంథము. నవలవలె హృదయము రంజింపఁజేసి, కావ్యమువలె జ్ఞానప్రదమై, నేటి రాజకీయలోకమునకు దర్పణమై, తుదిముట్ట చదువనిదే విడువనీయని యత్యద్భుత సంఘటనలచే స్తంభీభూతత్వమును, దిగ్భ్రమను బొందించి తన్మయతఁగలిగించి యలరించు నూతన గ్రంథరత్నము. భారతాంతర్గత పురాతన రాజకీయకథా వృత్తాంతముగల్గి, శ్రీకృష్ణుని దివ్యప్రతిభా విశేషమున శోభిల్లి విశ్వరూపప్రదర్శనముఁ బవిత్రితమైనది. పరమాత్ముని యుక్తి—నరునిశక్తి.

విలువ రూ. **1—8—0** లు (ఖర్చులుగాక)

ఈక్రిందఁ జేర్కొనఁబడిన భాషావిశారదు లీ గ్రంథము నధికముగ గొనియాడి సదభిప్రాయముల నొసంగినారు:—

1. మ. రా. శ్రీ కవిశేఖర వఝ్ఝాది సుబ్బారాయుడుగారు.
2. శ్రీయుత నంగోలు వేంకటరమణయ్యగారు, బి. ఏ. బి. ఎల్.
3. ,, ఆ॥ శేషగిరిరావుగారు, బి.ఏ. (ఆంధ్రభూమి)

ఈ గ్రంథమును ప్రశంసించిన పత్రికలు:—

1. ఆంధ్రభూమి. 2. గృహలక్ష్మి.
3, న్యూ ఒరిస్సా. 4. భారతి—(మసరాసు)
5 . రెడ్డి పత్రిక. etc.

వలయువారు వ్రాయవలసిన చిరునామా:—

భాగవతుల నృసింహశర్మ,

వేగుఁజుక్క గ్రంథమాల— బరంపురం, గంజాం.